

Այդ ժամանակ երկու անգամ՝ Գեորգ Զ կաթողիկոսի հուղարկվողության, հետո էլ, մանավանդ, Վազգեն Ա կաթողիկոսի ընտրության ու գահակալության առթիվ (1954-1955) սփյուռքահայ հյուրերի առաջ բացվեց երկաթե վարագույրը այն կողմից: Այս կողմից փակ էր մնում դուռը (ու դեռ բավական երկար ժամանակ փակ էր մնալու), եւ ներգաղթից հետո գրեթե մի ամբողջ աստիճանյալ աշխարհից կտրված հայրենադարձներ, նույնիսկ Լեւինականից կամ Կիրովականից գալով, ձգտում էին սենյակի հյուրերի հետ՝ ծանոթների հանդիպելու կամ արասահմանում մնացած իրենց հարազատներից որեւէ յուր իմանալու հույսով: Իսկ 1949-ին Սիբիր ամուրկաններն ու «մոռացվածները»... Ի դեռ, այսօր, հիսուն տարի հետո, ասվում է, որ միջոց էին հայրենադարձների մասին այն չարագուգակ շեղումներն էլ Ասայինի մահվանը նախորդած ամիսներին: Եթե չմտնեք Ասայինը, ուրեմն, վայր թե այդ հյուրերն այստեղ մի նմուշ անգամ չզգանեին այն հարյուր հազար հայրենադարձներից, որոնք այնտեղիս խանդավառությամբ ներգաղթել էին իրենց հայրենիք՝ Հայաստան...

Իմացա, որ Գեորգ Ահարոնյանն էլ հյուր է եկել Բելյուրից: Հուլիս լուր էր: Տասներեք տարի չէի տեսել նրան՝ վաղ ժամանակներից այն բնիստարդ ուսուցիչն, որ իր հովանավորող հմայիի սակ էր առել ինձ Մելգոնյանում առաջին տարիներիս, նաեւ իր «խորունկ իդեալը թելադրելով» (թեմոս երբեմն էլ ներգանում էի նրանից): Կարո՞ւմ գնացի տեսնելու նրան «Ինչո՞ւրիս»-ում, որ դեռ նախկին այն հյուրանոցն էր՝ հեռագայում «Երեւան» կոչված: Բայեսս քերեց, իսկույն էլ, հենց որ մտա հյուրանոց, տեսա: Սղասաստի խորունկ նստած էր մի ֆանի ուրիշ հյուրերի հետ: Ոչ թե նստած, կիսովին ընկողմանած էր բազմոցի անկյունում, բեժ գույնի կոսյուովով: Զարմուկաց: Միայն ժոխի երեսաց այնքան ծանոթ այդ դեմքին, կոկորդում մի խոսք կկարգե՞ր «ինչո՞ւրե՞ս ես» ասելու նման: Գրողանից մի տուփ «Զեսթըր-Ֆիլդ» սիգարետ գցեց առջեւի սեղանին դեղի իմ կողմը:

- Ի՞նչ կընես, ասաց:
- Բան մըն է, կընենք կոր, փորձեցի ինքն էլ ժոխալ:
- Կեսունվի՞ն, ասաց:

Եւս տարիներով եր: Գուցե ամենամանավ էի եկել: Բայց հենց այնտեղ ընկողմանած էր ժարգաղթե, չէր երեսում, ասեմ, որ մի լուրջ խոսակցություն խանդարեցի: Ու հենց այնտեղ էլ ժոխաց այդ դիրում: Կարծես ինչ-որ վերելից ու հեռվից լինեք այդ ժոխից: Ու ժոխի հետ «Զեսթըր-Ֆիլդ»-ը՝ ալարկոս մի քանիստ մով իմ կողմը գցված... «Կեսունվին»։ Զեմ էլ ուզում տեսնել այլեւս:

Բայց մեկ կամ երկու օր հետո էր՝ տես եզմիանում: Խիստ խճողված սաճարում արարողություն, բակն էլ խճողված, երեւի հոգնել, դուրս է եկել մի դահ, ֆաշվել մի կողմ՝ ահա ծեծարանի մոտ իր բարձր հասակով, նույն բեժ կոսյուովով: Ժամանակին այդ բարձր հասակով սխալման վրեժը իր խաղում, ցանցի վերելից իր «իջի» հարվածները ոչ ոք չէր կարող թողնել: Մրցումներին աղբիւրներն էլ գալիս, խաղաղապես մի կողմը արգելում էին դիտելու, նրանց հիացմունքի կոտմ էր «դարձ Գեորգ»-ը: Ահա կանգնեց ծեծարանի առաջ: Մոտեցան: Միտս մղեց կրկին, մոտեցա: Իսկապես հոգնած դեմ: Ժոխաց: Գոգնանքովս հետ մի դժգոհ երանգ էլ կար այդ ժոխի մեջ:

- Դո՞ւն ալ լիցի գանգափս, ասաց:
 Եվ իսկույն էլ, երեւի գարնան տեսնելով դեմքիս, կարծես «բացատրելով» այդոյն միանգամից երեսիս նեւած իր հարցը, դժգոհությամբ հայտնեց, որ հայրենադարձ ծանոթները «հազիւ բարեւ մը ըսած» սկսում են գանգափել իրենց ֆաշած սառադարձներից: Ինչ է, դրա համար է եկել Հայաստան, այն էլ առաջին անգամ: Հասկալոյն սկզբ իր մի հին մելգոնյանից դարձնելուց անուր, ինձ անծանոթ, ցնալով է նույնիսկ Լեւինականից գալ իրեն տեսնելու, ֆանի օր է արդեն «նոտեցուցած» է իր գլուխը, ինչ է ուզածը՝ չգիտես:

- Դո՞ւն ալ լիցի գանգափս...
- Amor fati, ասացի:
- Այդ ինչ է:
- Եւս կասեցի սեր: Որ ցւս չսանցվիս... Լավ, մեկ կողմ ձգեմ այդ հարցը, ամեն մարդ իր ճակատագրին հետ: Բիչ առաջ գիտես ինչ հիշեցի, դարձ Գեորգ: Միանգամից վրեժը իր: Իմացա, որ ֆանի տարի արդեն «Զարթոն» թերթի շեֆն էս, ռամկավար գործիչ, այդոյն ալ կենթադրեի, որ լիցի ըլլա: Կերակայեմ հիմա ֆու «իջի»-ները հրատարակչությունում մեջ...
- Կարծես գոհունակ էր ժոխից այս անգամ, բայց նաեւ մի տեսակ անհարթ-հեզոն, եւ կրկին ունեցա այն տղավորությունը, թե այդ ժոխից ինչ-որ վերելից էր ու հեռվից:

Ի վայելումն մեր ընթերցողների այս անգամ ներկայացնում ենք գրող եւ թարգմանիչ Կարոյի Սուրենյանի օրագրությունից այս հատկանշական հատվածը «Չարթոն» օրաթերթի խմբագրախոս, Հայ դասի առաջամտերի, Ռամկավար ազատական կուսակցության առաջնորդներից Գեորգ Ահարոնյանի մասին: Եվ ինչո՞ւն է հեղինակի մյուս գործերում, այստեղ եւս նկարագրվածը, ավելի միջոց՝ վերահարվածը երկխոսության միջոցով՝ հերոսի նկարագիր-կերպարը չէ միայն, այլեւ դրա տակ էլ դրանից անդին՝ ազգային ու մարդկային իրողական մտահոգությունները, երկուսն էլ ներքոն, կարծես աննկատ միախառնված իրար: Անճնակալը եւ ազգայինը, կերպարայինն ու համամարդկայինը: Ֆիլիզոսի վարդե է Կ. Սուրենյանը, դոկտորանի վիրտուոզ, որ գիտի մի ֆանի փոխաստացություններով կերտել մարդկային կերպարը եւ միեւնույն ասեն, ղեղել մարդկային եւ հասարակական կյանքի խորխորանները եւ ընդհանրացումներ կատարել: Զգայնություններն ու զգացականությունը միջոց դառնալով մեթոդ սիրալուծության տակ, միջոց դառնալով վավերականությունը ներկայացվածի:

Ասեմ, որ ցուսով, առաջիկա դեկտեմբեր ամսին, «Սարգիս Խաչենց» հրատարակչության կողմից լույս կտեսնի Կ. Սուրենյանի օրագրությունների առաջին հատորը: Հիշեցնեմ նաեւ, որ Գեորգ Ահարոնյանը վաղաժամ մահացավ, հազիվ 65 տարեկան, լիբանանյան թաքստագրի անճնադժոհակ օրերին, 1980 թ.: Ավելի միջոց լիցի լինեք ասել՝ ֆաղափակ, ազգային, կուսակցական ու մարդկային հակասությունների սարդոսայնում նա կործանվեց...

ԿԱՐՊԻՍ ՍՈՒՐԵՆՅԱՆ

Վիճիկ

Գծանկար՝ Սիրուն Երեցյանի

- Դո՞ւն հոս չեմ գիտեր ինչ է հրատարակչությունը, ասաց: Կնայիմ ձեռքերը, խկական լրատվություն անգամ չունի: Փաթաթեմսի այստեղ-այնտեղ բերել լուր չէ: Լուր փաթաթեմսի բերին փճացած ըլլալով է:

Եից էր ասածը, բայց դա ի՞նձ ասելիք բան էր: Ի՞նչ դասախոսներ: Զե, խոսակցություն չի ստացվում: Ինչո՞ւրիս խոսակցություն: Այդ էլ չգիտեմ արդեն: Ուրիշ բան էի լրատվությունում, բայց ինչ: Ես ինչ դասախոսներ իր այդ ասածին, որով այդոյն անակնկալորեն, անտեղիորեն հենց իմ գլխին «իջի» արեց: Մեմ այստեղ իրար մեջ խոսափում են այդոյնիս բաների մասին խոսելուց, դրսի մարդը հետ լիցի խոսեմ: «Դրսի մարդ»: Գեորգը: Մեր, իմ Գեորգը... Այդ միտքը գնցեց ինձ: Ցնցեց մի կոտորումով՝ ճակատագրական: Մի ֆանի բան էլ ասվեց, էլ չեմ հիշում ինչ: Այդ կոտորումն ձեռք էր տեսել իմ եւ նրա միջեւ: Ասես «մերսի» եւ «դրսի» միջեւ մի վիճի, որի խոսությունը դեռ չէի գտնում, ինչո՞ւրիս խոսունկ վերի բուն ցավը դեռ չեմ գտնում առաջին վայրկյանին: Առաջին զգացումս այն էր, որ տարբեր մարդիկ են դարձել: Նա՛՛ երեւի իր ճակատագրի ուղիղ ընթացքով այնտեղ, ես՝ իմ ծոված ճակատագրի խորխորություններով այստեղ: Լավ է, կարճ տեւեց մեր այդ խոսակցությունը: Երկու հոգի, մուգ հագուստից ու դեմքերից երեսուն է՝ «դրսի մարդիկ» նույնոյն, եւ նույնոյն, երեւի, սաճարում հանդիսավոր արարողությունից հոգնած, բակ ելած ցունչ ֆաշելու, մոտեցան, չգիտեմ ինչ ասացին, ես հրաժեշտ ցվի: «Կեսունվին»...

Զի ուզում գանգափս լսել: Եվ անուշո՞ւ ոչ միայն Գեորգը: Հասկանալի է հոգեբանորեն, ընդհանրապես հաճելի չէ գանգափս լսելը, իսկ

առավել ու առավել ես՝ երբ հայրենաբաղձ սփյուռքահայ է, որ դաստիարակում է ունեցել կարճ ժամանակով հայրենի այցելելու, այն էլ երկար տարիներով արգելափակ երկաթե վարագույրից ներս, եւ բոլորովին ուրիշ են զգացումները: Բայց հասկանալի է նաեւ երկաթե վարագույրով ներսում արգելափակված հայրենադարձի կարո՞ղ՝ այն աշխարհից հանկարծ հայտնված հարազատին կամ մտերմին տեսնելու եւ, բնական է, զոնե նրա առաջ քերտնը բացելու (դա իբր կե ղսանգավոր չէ) եւ սիրել դարձելու իր կրած սառադարձների մասին: Այդ երկու «հասկանալիները», սակայն, վերածվում էին առավել կամ նվազ զիտակցվող, արասայտվող կամ չարսահայտվող անհասկացողության, երբ հայրենադարձն ու սփյուռքահայը հանդիպում էին իրար, որովհետեւ հանդիպելով իրար՝ զգում էին, որ տարբեր մարդիկ են դարձել: Այն ժողով էր «դրսի» եւ «մերսի» միջեւ, այն վիճի, որի ճակատագրական խորությունն ավելի զգալի էր դարձնում հեռագա տարիներին, երբ սփյուռքահայի առաջ «սուխսական» այցելության համար ավելի հաճախակի էր բացվում երկաթե վարագույրի դուռը այն կողմից, իսկ արգելափակված հայրենադարձին դա մի թախում դառնություն եւ նույնիսկ ջղայնություն էր դասաճանում:

Բայց խնդիրն ավելի խորն էր: Որո՞ւն «սուխս» եկող սփյուռքահայի մեջ էլ կար մի թախում զգացում, որ դառնություն ու ջղայնություն չէր անուշո, այլ գուցե մի ֆիչ կարելի ցանք ընդհանուր «միտքաբիչ» խոսելով, երբ լսում էր հայրենադարձի գանգափսերը, բայց մանավանդ՝ զուտ մարդկայնորեն ցւս հասկանալի այն բուն թախում զգացումը, թե ինքն զերե է մնացել այդոյնիս ողբերգական ներգաղթի գոյ դառնալուց, գուցե նույնիսկ, ով գիտե, միջեւ Սիբիր ընկնելուց: Զե, սխալվում եմ, այնքան էլ թախում չէր այդ զգացումը: Ու մամ մույնիսկ բացեցիքաց արսահայտում էին այն (անձամբ եմ լսել), հասկալոյն նրան, ում «թիվը ելած չէր» ներգաղթի ցուցակներում, եւ իրենց «դժբախտ» էին համարել այն ժամանակ, երբ ողբերթի խոսունքում բազմության մեջ կանգնած նայում էին խանդավառ «երեւանիկներով» լեւի-լեցուն նավին, որ ճամփա էր ելել դեղից հայրենի: Իսկ ընդհանրապես այդ զգացումն արսահայտում էր հենց այն «ինչ-որ վերելից ու հեռվից» ժոխից, երբ ականջ էին տալիս գանգափսերին: Այսինքն թե՛ իրենք ազատ աշխարհի մարդիկ են, իսկ խեղճ հայրենադարձներ, ինչե՞ր են ֆաշել ստիպանք ընդհանրության տակ, դեռ անագա այս ուժեղ մի սակ էլ ստիպված են արդեն, եւ իրենց ասելով՝ խոսակցության էլ են ենթարկված հայրենիում:

Ավելի ես խորն էր սակայն խնդիրը: Այո, հայրենադարձների հանդեմ այդ խոսակցության վիճի էլ կար մյուս կողմից, եւ դա էլ սովորական ռեժիմի հետեւում էր, ոչ միայն «սեղանի» սառադարձ ժողովրդի վերաբերմունքով (այդ օրերին նշանավոր դարձած արսահայտությունը՝ «կարծիք խնձոր ուղարկեցիք, որ եւ կար, ինչի՞նք եմ եկել, վա՛ս էի արդում էմեղ»), այլեւ հենց ղեկավարներն անվստահելիության վերաբերմունքով հայրենադարձների

հանդեմ (թե՛ այդ այնպիսի էին նայելու, էլ ինչ-չո՞ւն էին արսահայտներից բերել խելակոտուս հայրենասիրությամբ խանդավառված հարյուր հազար «անվստահելիներին»): Սփյուռքահայերին անուշոս թե անհասկանալի լիցի թվալ այդ խոսակցությունը («իրենց ասելով»): Սփյուռքահայերը Հայաստան էին այցելում, ըստ էության, ոչ թե կամ գուցե ոչ այնքան մղված հարազատներ կամ հին բարեկամներ տեսնելու կարո՞ղից, այլ բուն մղումը տարագիր հայի անմար մնացող հայրենաբաղձությունն էր, այն ընդհանուր կարո՞ղ, որ ձգտում էր գեթ մասամբ հազնալ հայրենիքը տեսնելով թե՛ կուղ մի կարճ ժամանակ, ովստակորի նման, ողբենյվելու, հայրենաբաղձության կանթերին մի ֆիչ էլ յուղ լցնելու սրբազան մեռնի նման, որով ավելի վառ մնա այդ կանթերը՝ որոյն տարագրության մեջ սփոխված եւ հավելյալ եռանդ չվող լույս: Եվ նկատելի էր, գուցե նաեւ հասկանալի, որ ավելի ձգտում էին «հայրենի» նշանավոր մարդկանց տեսնել, դա ողբերգ էր: Թելուղ այնքան էլ նշանավոր չլիցի, բայց դասաճանվոր, ասեմ համալսարանի ուրոֆեսոր կամ դոկտորի սնորհ: Իսկ հայրենադարձները, նույնիսկ նրանք, ովքեր «այնտեղ» վասակ էին ունեցել ժամանակին, կարծես «հայրենի» չէին նրանց համար, որքան էլ կյանք արդեն լինեին այստեղ, գուցե մի նոր վասակի էլ դժվար ճանադարձը բռնած. դե՛ի, երկվա «ծանոթ տղա» չէին վերադառնա: Երբեմն էլ ունեմ, նույնիսկ, իր մտահոգությունները հայտնող հայրենադարձի գլխին ֆառոգ էին կարողում, թե ղեթ է «հառնարել» երկրի դայմաններին, առանց դույզն դասկերացում ունենալու, թե խորում ինչ է նշանակում սովորական երկրի դայմաններին «հարմարել»: Ել չասեմ, թե «հայրենի» նշանավորներից ու դասաճանվորներից ունեմ, երեսանց սիրալի, խորում ինչ վերաբերմունք ունեին նրանց հանդեմ: Դա մեմ միայն գիտեմ մեր փորձառությամբ, իսկ դրա մասին ակնարկել անգամ չէիմ կարող նրանց, վստանգավոր էր, կարող էին իրենց «ազատսիրտությամբ» մեզ մասնած լինել ակամա, միանորեն:

Այս ամբողջ հոգեբանական բարդ, հակասությունների կծիկ դարձած թնջուկ նշանավորում էր մի զարնուղի, դարադոսալ երեսույթ, մի նոր գոյացություն հայ իրականության մեջ, որի նմանը երեւի չի եղել մեր դասական անցյալում: Դա 1946-1948 թվականներին ներգաղթած հայրենադարձների արտոնող կրգավիճակն էր այդ երկու «վիճիկ» միջեւ: Հայտնության մի սովոր խավ՝ հարյուր հազարանոց, որն սփյուռքից բերվեց հայրենիք, արդեն իսկ բզիկ-բզիկ մասնակցած հայ ժողովրդի ընդհանուր բարդ հոգեբանական դասում դարձավ հենց այն զարնուղի երեսույթը, այն նոր գոյացությունը, որ իբրեւ օտարոտ ընկալվեց Հայրենիքում «սեղանից» կողմից, իսկ մյուս կողմից էլ, գուցե խորում ստիպանք նեմզանդասակ (չմոռանամ Սիբիր) այդ ներգաղթով սփյուռքից ողկված ու արգելափակված, օտարոտացված նաեւ «սփյուռքահայեր» համար: Եվ զարնուղի էլ ամուն ստացավ՝ «ախտար»: Այդ կես-կարեկից կես-հեզակական, կես-արհամարհական, երբեմն նույնիսկ կես-թեմանական հորեղբանը, չգիտես ինչո՞ւն ծագած «սեղանից» լեզվում, կողավ այդ խավին ու մնաց որոյն վրաճարական մակդիր: Այս էր իրականությունը՝ ումանսիկ մուտից դասաճանվոր, իրասես բացված աչերի համար, սակայն դա բոլորովին չէր նշանակում, որ հայրենիքի սերը մարեց հայրենադարձների հոգում, ընդհակառակը՝ խոցվեց ու հիվանդագին բորբոսումներ սկզբ: Երեսույթը հոգեբանական խոր անցյալում ունեք այն «ենթավայրը տարբեր, հայրենիքը տարբեր» ճակատագրական առիթմիայի խնդիրն, որի մասին այն լիայտաին կեսգիշերին սիրս բացել էի Իսահակյանի առաջ, եւ որ հուղել էր նա: Ակնարկել էի նույնիսկ, որ այդ առիթմիան, արդեն իսկ բարդ հակվածակ, նուրբ վերաբերմունք էր դառնացում հայրենադարձների հանդեմ, իսկ կողմիս վերաբերմունքը կարող է ավելի բորբոսել այդ վիճակը եւ արդե՛ի, «ողբերգության հասցնել»: Այդ բաներով էլ ակնարկեցի միայն, ավելի խորանալ չէի հանգստի, անուշոս, ոչ թե դարադարձ կողմիս, այլ ուղղակի հանցագործ վերաբերմունքի մասին, բայց Իսահակյանը հասկացավ ակնարկ, երկար խոսեցիմ հենց այդ անայի փողոցում լիայտաին կեսգիշերին, թե ինչո՞ւն կարող է «բուժվել» այդ առիթմիան: Նա հետախուզում էր նույնիսկ, թե իմ մեջ, օրինակ, ինչո՞ւն է լուծվում այդ հարցը, այդ անծայլ առիթմիան, որը եւ կոչել էի «ճակատագրի չար կասակ, դաճան կասակ»: Այն էլ ասեմ, որ ես այդ ժամանակ չէի կարող դասկերացնել, անուշոս, թե իմ այդ նախազգացած

- Ինչո՞ւ հիմնականում ստորադասակարգված է զուտ կրթությունը:

- Հիացած: Անկասկած, զուտ կրթությունը, որ ծանոթացրեց Պոլսյան դպրոցներին և հոյակապ էր դաստիարակելով մեզ, միջին դասերում էր հիմնականում, որով կրթությունը, թե ուրիշ մեծ աշխատանքներում: Բայց առաջ այնպիսի ժողովի հայոց գերեզմանատունը, այնպիսի մեծ ծանոթությունը անհրաժեշտ էր հանդիմանել, հանդիմանել զուտ կրթությունը գերեզմանատունը և սեռական ուղիղությունը մեծ եղանակով ինքնի համար: Կը վերադարձվեց մեծ անցեալը, կը վերագրվեց մեծ անցեալը:

- Պրն Եկաեան, մե՞նք անուշահամ ստեղծագործություն (1977) մոտենում եմք Ձեր Գալուստ Կիլիկյանի հասարակական, բայց գիտական, որ այդ տարիներին մինչև այսօր բազմապիսի փոփոխություններ են անցնում մեր, քերական կարգ մը դիրքում:

Գալուստ Գյուլբենկյան հիմնարկության հայկական բաժանմունքը միշտ բախտավոր է եղել ազգային և ազգային մակարդակներում: Մյուս կողմից հասկանալի էր վերաբերում են նաև ներկայիս սեփական զավթելու: Ծնունդով Հայկոյից, այնուհետև ընտանիքը Բրաունի սեփական 1964-65 ռազմաբերական ռոմեո սիյոնիստական ուսանողի զ. Եկաեանը եկել է Հայաստան: Երեանի ղեկավարում համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետում ուսանելու տարիները, գիտական ու մանկավարժ հրատարակչական և ուսանողների ընկերությանը, մեկ խոսքով՝ այդ տարիներին համալսարանում ժողովրդական օրինակելի մթնոլորտը մեծ ներդրություն են ունեցել երիտասարդ ուսանողի վրա, նրա մեջ առաջացրել բուն հեռավորություն դեմոկրատիայի հայագիտությունը, մասնավորապես դեմոկրատիայի հայագիտությունը: Հետագայում, համալսարանում ավարտելուց հետո վերադառնալով Փարիզ՝ աշխատելով գործունեություն է ծավալել բանասիրական-լեզվաբանական ասպարեզում, գործակցել Պրոֆ. Ֆրեդերիկ Ֆեյդիի և Ֆրանսուազի մյուս հայագետների հետ: Մյուս տարիներին Չ. Եկաեանը ստանձնեց սակավից ԳԲԼ-ի հայագիտական հոսանքները վայելող, վերջինիս հիմնադիր-նախագահ Պողոս-Նուբար Փաշայի ստեղծած՝ Սոբոլի հայ ուսանողական շահ սեփականությանը:

Տակառուցվածքը, ինչը հասկանալի էր 70-ական թթ.-ի Փարիզում հեռավորությունը չէր, նկատմամբ հայ ուսանողական շահակներում տեղի ունեցող փոփոխությունները:

Հետագայում Չ. Եկաեանին մեծ տեսնում ենք Գ. Գյուլբենկյան հիմնարկության հայկական բաժանմունքի սեփականությանը, որը ձեռնհասորեն վարում է առաջը, արդեն շատ 2 աստիճանով: Հասնելու, ընկերներին օգնող, հայագիտության ասպարեզի կարևոր բոլոր ձեռնարկումներին մոտիկից հետևող, դրանց աջակցող և ֆազայելող - դասերում ու դասասիրականությունը ոչինչ չեն փոխել Չավեն Եկաեանի մոտ:

Մյուս և հարակից բնագավառներում Գ. Գյուլբենկյան հիմնարկության գործունեությանը է նվիրված ստորև լույս տեսնող հարցազրույցը, որը միջին ուղեցույցի մեծ անել, եթե Չ. Եկաեանի երեան կատարած վերջին այդ ժամանակ մեր աշխատակցին հարցազրույց կատարելու նախաձեռնությունը երազային էր: Հակառակ իր ցանկության, այդ հարցազրույցը տեղի չունեցավ: Փոխարենը, աշխատակցի, այս հարցազրույցը, որը վարել է մեր լույսահայ գործընկեր, «Մարտա» օրաթերթի խմբագրախումբ, հայտնի հրատարակչություն և գրող Ռոբերտ Հաստեյանը, Չ. Եկաեանի վերջերս Ստամբուլ կատարած այդ ընթացքում:

հասնում են վերահասարակական: Օրինակ՝ Արեղեանի «Հայ գրականության մասին»-ը, վերջերս երեանի մեջ տրամադրված էր շատ սիրելի ընկերոջ՝ Ռուբեն Ղազարեանի գրաքար-աշխարհաքար հսկայաբանալ բառարանը: Այսինքն այդ կողմից ալ կադախովեն բոլոր ծախսերը: Այս աստիճան անհասկանալի կարծիք, որում ձեռնարկված են, իմ նախաձեռնությունում ու մայրաքաղաքում, «Մասնագիր հայոց»-ն է, որ միջին կազմ է 15-20 հասարակական գործ: Այսինքն ամբողջ մեր մասնագրությունը, ինչ որ կայ և նույնիսկ անհիմն ձեռնագիրներ, 5-րդ մինչև 18-րդ դար, և ասիական ընթերցումներով միասին: Այս հասարակական շահը միջին ըլլալ մեր գրականության ուղե թաղը, աղանդային թաղը: Այդպիսով միջին կարծեմ, օրինակի համար, Նոր Հայկազեան բառարանի մը վրայ հիմնովի, ֆունդի որ երից վարդապետացը համար:

Զամեն Եկաեան. «Մեսրոպ Մաշտոցի այբուբենն է համառամբ»

Բնակչության և տնտեսական զարգացումը մեծ մասով է: Մեզի ինչ կրճատելու Կիլիկյան հիմնարկի այսօրվան վիճակին մասին:

- Գալուստ Կիլիկյան հիմնարկը անելի ֆան երբեք կայուն, փորձաքննարկ օրենքով սեփական հիմնարկությունը մըն է, կարծես թե այսօր երոմայի երոմ մեծագույն հիմնարկը կը հանդիսանալ: Ըստ բան փոխառած է, որովհետև կեանքի հոլովոյը փոխուցեալ, և Փորձաքննարկ նաև դասակարգում բնոյթն ալ փոխուցեալ: Հիմնարկը ունի 15 բաժանմունք, հինգ բաժանմունքներու գործունեություն վերջ տուցեալ, որովհետև անոնք արդեն չեն համապատասխանել երկրի դասակարգում: Հիմնարկությունը վերափոխման մեջ է, քանզի արդեն ի վեր վերափոխություն կը կատարուի: Հսկայական ֆանակով համագործակցողներ ունենիմ, բայց այսօր անոնց կեանք անելի համարած է կան թուական անցած, հետաքար Կիլիկյան հիմնարկը չէր կրճատել չեմբարովի փոփոխություններ: Մինչև յաջող տարածում յուր լի ամիսը, այսինքն հիմնարկության հիմնարկության ինքնաձեռնարկ, դեռ կառուցողական փոփոխություններ միջին կատարուի:

Երկրորդ կետը սա է. հիմնարկությունը զուտ հարուս է: Ըստ վերջին տնտեսական, որովհետև դրամագրով ունի մաստրաթյա 2 միլիարդ 300 միլիոն դոլար: Բայց... դրամ չունիմ: Ինչի լա հասկցել, որովհետև տնտեսական յարաբերությունները, օտարաբանները անկում կրելով, դարձ է որ մեր միջոցները միջին նուազեին: Բայց ասիկա չի նշանակել, որ դրամ չունիմ, ի հարկե զուտ հարուս են, սակայն սփռուած են ամբողջ մասին մասեր, ֆանի որ իրատուն չունիմ մայր գումարին ձեռք տալու: Ասիկա մեր դրաման է:

Գալուստ Կիլիկյան հիմնարկության հայկական բաժանումը, ըստ որ անոր յարաբերությունը ամբողջովն է, և միջին է ընդունիմ, որ ոչ մեկ երոմական ժողովուրդ այնքան յարգանք կը տա ինչ որ ժողովուրդի նկատմամբ, որքան փորձաքննարկները: Մեր սեփական ժողովի անդամները, մեր նախագահն ու մեր բոլոր անդամները կը գիտակցեն, որ Գալուստ Կիլիկյանը հայ եղած է և անբարոյականություն միջին թելը, եթե հիմնարկությունը հայկա-

կան բաժանումն չունենա: Բայց միջին է լա հասկանալի հայեր, որ հայերու մասին կատարուի ոչ մեկ նույն կատարած էր Գալուստ Կիլիկյան: Ինչ որ ունիմ այսօր, այդ բոլորը կը դարձնիմ իր փեսային՝ Գեորգ Եսայանին: Բայց ունեցանք մանչևալու ուր Գեորգ Եսայանը որովհետև առաջին տեսլ: Երկրորդ տեսլը եղալ Ռոբերտ Կիլիկյանը, որ իր ժամանակին համար հսկայաբանալ գործ տեսալ Կ. Մակեանի, Զեբեդեանի և Թեոֆանի օգնություններ և անոնք լա-ազոյնը կատարեցին՝ ըստ իրենց միջոցներում, ըստ իրենց կարելու: Ես միշտ կը ըսեմ զուտ դիրքն է իննդամասը, բայց յարգանք ու դասին մեր բոլոր նախորդ դասերու կիցներում, որովհետև ըրիմ, ինչ որ կրցան ընել, և հոյակապ կրճատել ընել, թե լա ըրիմ, մեկ ստույգ իսկ չեմ կարծել, որ սխալ գործած ըլլանք:

Այսօր ժամանակները փոխուցեալ են: Պրն Միխայել Եսայանը, որ Գալուստ Կիլիկյանի ֆանի թոռն է, տեսլությունը ամբողջովն հայկական բաժանում, երբ Ռոբերտ Կիլիկյանը հրատարակեց ներկայացուց 1996 թուականին: 1996-ն մինչև այս աստիճան յուր 20 թուականը, ան է որ տեսլությունը կատարեց: Այսօր մեր է մը քանոս է: Ժամանակը իր ճիշդ՝ Մարտին Եսայանը, որ ծարարագէտ է, վկայուած է Զեմոյիցի համալսարանը, և աստիճան է Հարվարդի համալսարանը՝ որովհետև տեսլագէտ: Ցաւով արի, իր հայկական գիտելիները դեռ որո չափով թոյլ են, բայց կը կարծեմ, որ մեր տեսլ է, ֆանի որ միայն 45 տարեկան է և մեր է մը միջին բանայ մեր բաժանումները:

Մեր թիւ մեկ դասարկություն է ամբողջովն սերնդափոխությունը: Փառք Աստուծոյ, հոյակապ էր կրճատել, որ եթե եօթը դասերու կից ունիմ, չորսը հայ են, չորսն ալ երիտասարդ են և սերնդափոխությունը ամբողջովն է: Ես մի օրեք ինձնեք անուշի աշխատի այդ յաջողություն, բայց միշտ նկատում եմ, որ սերնդափոխությունը ամբողջովն անելի յաջողական ձեռնարկ, անելի յարաբերանք, անելի լայնամիտ կերպով կատարել այն ինչ որ կրճատել:

Միակ դժուարություն մը ունիմ: Մեր դժուարություն է հեռու ըլլալը հայ աշխարհէն: Կը գտնուիմ Ես-

տիայի ամեն արեւմտեան կողմը և միշտ դիրքն չէ մեզի համար միջին ընկալել որո դիրքներ, միջին ընկալել որո դիրքներ, հետաքար մեր տեղեկատվության զանցը բազմապիսի մեծ է, ըլլալ Հայաստան, ըլլալ Միջին Արեւել, ըլլալ Եսոպ, և անոնց մեր համագործակցությունը դժուար միջին ըլլալ մեզի համար աշխատել: Փառք Աստուծոյ, որ այսօր այդ հարցն ալ լուծեցինք Պոլսյան մեջ:

Գալուստ Կիլիկյան հայկական բաժանումը կը հետեւի երբևէ ուղղություններու, գիտություն, արտես և բարեգործին կամ գործին: Բարեգործին դարձ է օրինակ՝ սարեր ամբողջովն Պոլսյան Ս. Փրկիչ Ազգային հիւանդանոցին: Ժամանակին բժշկական սարերու հսկայաբանալ օգնությունը ցոյց տուած են Հայաստանին, բայց այսօր Հայաստանի իրականությունը փոխուած է, իրական դրությունն ալ փոփոխուած են քարտուած է, և մեզի համար դժուար է բժշկական այդ մարզին մեջ մտնել: Այսօր հանդերձ, հիմնարկություն միշտ որո ֆանակութեամբ օգնություն կատարուի Հայաստանի մեր մատուցանումներում, գիտ-հետազոտական կերպովներում: Այսինքն՝ օգնութեան բնոյթը այս մարզէն մեր փոխադրուցեալ:

Մեր հիմնական հայեցող կերպարանագրուած են Միջին Արեւելի գաղութներում վրայ՝ Սուրիա, Լիբանան և Թուրքիա: Հիմնական երբեք երկիրներ ասոնք են և միջին զանում մեր աշխատանքները բազմապիսի իմաստ այդ գաղութներում ուսումնա-դաստիարակական կերպովներում: Երոմայն ալ իր տեղ ունի, բայց միջին է ընդգծել, որ Երոմայի հետ աշխատանքային բնոյթը բացարձակապէս արեւել, ֆանի որ այդ երկիրներում մեջ արող հայությունը կը վայելի իրականութեան օժանդակությունը և առաջաձեռն օգնություն կը ստանալ իրականություններէն: Այնտեղ թերի կողմը կազմակերպական աշխատանք է:

- Պրն Եկաեան, երոմայի այդ ծայրամասին մասած, Ես գիտեմ որ դուք զուտ մեծ կը հետեւի ամբողջ սփիւտահայ կեանքին: Սա կը նշանակէ, որ դուք մեր մասած առողջ վրայ միջամտական կը բաժնէ Սփիւտին ուսուցիչներն ալ, սփրութիւններն ալ, դժուարություններն ալ: Ինչո՞ւ զուտ մըն է ասիկա ձե-

զի համար: Կատարեմ, որո չափով ալ մեզ անհանգստացնող զգացում մըն է:

- Ինչի համար միակ իրականություն մը կայ. երբ ինչի կը հարցնեն, թե ո՞ր հասարակ կը դասակարգու, և կը դասակարգու կը դասակարգու իմ Անտարտիկ հասարակ, ինչ է հասարակ: Մեսրոպ Մաշտոցի այբուբենն է համառամբ, և ուրիշ իրականություն չեմ ծանչնա: Կը զանալ դասարանը իրական, իրական արժեքներ: Ինչի համար այսօր անհանգստացնող հարցը հայադասարանի հասարակության մեջ գիտ-հետազոտական և հայագիտական հասարակություններն են: Երեանի վիճակը կը տեսնենք: Ցաւով արի փոփոխություններ կան: Մաշտոց, որ մօտիկ ամբողջային այս բոլոր հարցերը կարգադրուի, այստեղանդեմ, մեծաբան բոլոր հայագիտական հասարակությունները Գալուստ Կիլիկյան հիմնարկի վիզին կը փաթեթուի: Ուրեմն, երեանի Պեթական համալսարանին հետ միասին կատարուիմ ծախսային բոլոր հասարակությունները, երեան-ֆանտուն հասարակ հասարակ կան են, ընթացիկ մեջ է Անոս Սուրիանի «Հայոց լեզուի հիմնադիրները բառարանը», չորս գիտականներու դասարան «Հայաստանի և Երեան երկրների տնտեսական կերպովները»: Այս վերջինը հիմնականում իրականացնողը կը զանալ ինչպիսիք հայկական գործ է: Հասարակեցին իմ ընկերոջ՝ Երեանի Գեորգեանի հսկայական հասարակ՝ «Շարժումային բառարանը», զոր զուտ ժողովուրդներ ունիմ: Հասարակեցինք Բախար 3ովակիմեանի «Շաճականությունների բառարանը»: Մեր այս սիրելի գիտականը 53 տարեկանը է այդ գիրքը հասարակելու համար, բայց Հայաստանի մեջ միջին չունեն հասարակելու: Այս աշխատանքն ալ իրականություն դարձաւ Կալուստ Կիլիկյան հիմնարկին:

Իսկ մեր ամբողջական կարող դարձ է Կիլիկյան առողջ է, ֆանի որ Կիլիկյան առողջ տարանը «Գալուստ Կիլիկյան» տարան է: Հայր Նուայր Աբրեղեանի հետ միասին տարանը մաստրաթյա 30 հասարակներու հասարակությունը կատարուիմ այդ տարանը. կամ նորություններ հայագիտության մարզէն մեր, կամ կենսական նշանակություն ունեցող

կարգադրու այդ միջոցները չունեն 200 տարեկան լմնցնելու համար այս: Նաև իմ նախաձեռնությունս է, որ շատ, քան տարան մեջ միջին հասարակեցինք մեր «Հայկազեան բառարան» մը, որ 5-10 հասարակ միջին դարձաւ, մեր հայ իրականություն մեջ գործառնուած ամբողջ հայկական գրաքարեան բառարանը միջին ընդգրկել: Բազմաթիւ գիտականներ իրենց ուսուցիչները յայնքան են այս ձեռնարկին համար: Աշխատանք կը կատարուի Կիլիկիոյ Արամ Ա. Կաթողիկոսի հովանաւորութեամբ, միասին աշխատանք մըն է: Այս գործով և կրթութեան փաստել նաև, որ Հայաստանի գիտականներում հետ կարելի է լա համագործակցիլ, եթե տեսլ գործ մը կայ: Համագործած են, որ Կիլիկյան հիմնարկը, Կիլիկիոյ առողջ ու հայաստանի գիտականները, ձեռն-ձեռնի յարկ կրճատ իրականություն դարձնել այս գործը:

- Մեզի համար մեծ միջոցներու փոխ է, որ Գալուստ Կիլիկյան հիմնարկին գրուած կը գտնուի անձ մը, որ հայ մշակութային վրայ իրազեկ մըն է, հայ մշակութային կարեւորություն տող անձ մըն է և իր հովանաւորութեան կը բերէ իր մշակութային արժեքները յաջողացնելու: Գիտեմ, որ սակաւից բազում ընկերներ կը ստանան մեզ:

- Ոչ թե ընկեր, այլ հսկայաբանալ գործ կայ կատարելի: Միշտ կատարուի, կրթութեան, որ Գալուստ Կիլիկյան հիմնարկի հայկական բաժանումները չնմանի կաթսայի մը, որ միայն դրամ կուտայ: Կուտում որ բոլորին մեջէն այդ միջին, այդ գաղափարը դուր գայ: Գալուստ Կիլիկյան հիմնարկի հայկական բաժանումները հնարամիտ է և ստեղծագործող: Ըստ մը գիրք, որ կը հասարակուի, զուտ մը նախաձեռնություններ, որ կիրառուի, առանց որ մեր անուշը երեւի, կրճատ հոյակապ ընել, թե մեր մասը կայ այդ բոլոր դասարաններում մեջ:

Հարցազրույցը վարեց ՌՈՒՊԵՐ ՏԱՏԵՆԵԱՆ

Արշիլ Գորկի - 100

«ԷՔԵՆՆ, ղՈՒ ԱՊՈՒՆԵՄ ԵՍ»

Ստորև ներկայացվող այս հասկանով ավարտում ենք Գորկու ստեղծագործությունների վերլուծությանը նվիրված էթել Ըվաբախտերի ընդարձակ խոսքը, որը նա գրել է Ուիթնի Բանգարանի խնդրանքով՝ Գորկու հիշատակին նվիրված 1951 թվի հունվարի 5-ին Նյու Յորկում բացված հեծմահու առաջին ցուցահանդեսի առթիվ հրատարակված ալբոմի համար:

Ուիթնի Բանգարանը՝ համընդհանուր Լոյդ Գուդրիչի (մինչև 1958-ը վերլուծաբան-համակարգող, առաջ Բանգարանի սեփական, մենագրությունների հեղինակ է 20-րդ դարի ռեալիստական արվեստի ջանադր) և մասնավորապես էթել Ըվաբախտերի, ըստ նրանց մասին հրատարակված նյութերի, եղել են այն երկու զվարճալի ազդակները, որոնք բառիս բուն իմաստով կերել են Արշիլ Գորկի արվեստագետին: Բացի Գորկու ավելի քան 100-ից արվեստագետներից նրան ամենամոտեցրել է ինչպես, էթելը, իր ամուսնու՝ Վոլֆգանգի հետ ամենամոտեցրել «հոգաբարձուն» է եղել: Նա է Գորկու մեջ տեսել ստեղծագործելու եզակի ջիղը, հավասարել նրա ընդունակություններին և ամեն կերպ փնտրել կանգնելով խթանել նրա առաջընթացը դեմի կասարելություն: Ահա այս իմաստով է մեծ նրա դերը Գորկու կյանքում:

Նյու Յորկում ծնված, հարուստ հրեա ընտանիքի զավակ էթել Ըրանտերը չափազանց ազատ մտածողությամբ, բոհեմյան կյանք վարող անձնավորություն է եղել: 1920-ական թվերին Ֆրանսիայի հարավային երջաններն է տեղափոխվել նկարչություն ուսումնասիրելու նպատակով, որտեղ էլ էր Գորկու հանդիպումը: 1930-ականների սկզբին Նյու Յորկ վերադարձին հանդիպել է «Ֆեյզ, Վոլֆ, Զոֆան և Ըվաբախտեր» իրավաբանական ֆիրմայի երիտասարդ բաժնեատեր Վոլֆգանգին և 1935-ին ամուսնացել նրա հետ: Թեև էթելը առաջին անգամ հանդիպել է Գորկուն 1928-ին «Գրանդ Սենտրալ» արվեստի դպրոցում սովորող մի ընկերոջ միջոցով, սակայն Փարիզից վերադառնալուց հետո է, որ առավել մոտեցրել է ծանաչել նրան: Եղել է նաև Ազնեսի (Գորկու կնոջ) մեծ ընկերակից: Էթելը տեսել է Գորկու վրձնած ամեն մի նկար: Գորկին էլ իր հերթին հետևել է էթելի կյանքին: Իր այս մեծնությունն էթելը փոխանցել է նաև ամուսնուն, որը հաջողակ գործարար լինելով՝ միշտ չափազանց առաստձեռն է եղել Գորկու նկատմամբ, անընդհատ օգնելով նրան նրա ստեղծագործությանը: 1946-ին, օրինակ, նրան հաջողվել է 1000 դոլարի գրանդ ձեռակերպել «Նյու լենդ ֆաունդեյշն» կազմակերպությունից, որը հիմնված էր օգնելու երկրորդ աշխարհամարտի փախստականներին: Վոլֆգանգը օգնել է նաև լուծելու Գորկու իրավական խնդիրները: Իսկ առավել անմիջական օգնության ձևերից մեկը եղել է նրանից նկարներ գնելը: Ըվաբախտերը Գորկու կյանքի անհասկանալի հավաքածու են ունեցել, որոնց մի մասը հետագայում նվիրել են Ուիթնի Բանգարանին: 1930-ական թվերի սենսացիան ձգնաձգում էր նրան արվեստի առաջնային մարտկանց (Ըվաբախտերների, Գուդրիչի կողմից նաև մի քանի ուրիշ նկարչուների) նյութական և բարոյական աջակցություն, Գորկին դժվար թե կարողանար հաղթահարել թվառությունը և ոսփ կանգնել՝ հասնելու համար համընդհանուր ճանաչման բարձրագույն աստիճանի: Այդ մարտիկ փաստերն դար-

ձել են այն «հիմնաքար», որի վրա ամուսնու կարողացել է կանգնել Գորկին: Ըվաբախտերը իր գրություններում նշում է. «Ամեն անգամ դրան զանգը լսելիս նա (Գորկին) ցնցվում էր, կարծելով, որ սանեթն է և կել վարձը դադարեցրել: Սովորաբար բավականաչափ զուսմար չուներ էլ սնվելու, էլ նկարչական միջոցներ գնելու, այնպես որ սան վարձը ընդհանրապես հարցից դուրս էր: Տան անկյունի խանութից դուրսաքսելու անոթ էր գնում երբեմն, իսկ ծախսը հաճախ մեզ մոտ էր գալիս, բայց զգում էի, որ վարանումով է ուսում, որովհետև հավասարակշռված էր, որ սոված լինելը արժանադատիվ բան չէր: Ես փորձում էի անտեսել և ոչ մի ակնարկ չանել այդ մասին»: Ըվաբախտերը փորձել են ընդարձակել Գորկու համակրների ցրանակը՝ նրա նկարներն ընդգրկելով ցուցահանդեսների մեջ: Այդ իմաստով Ուիթնի Բանգարանը նույնպես զմահասանի արժանի է, քանի որ միակն է եղել, որ 1935-ից սկսած, չնչին բացառությամբ, ամեն տարի մինչև 1948-ը Գորկու նկարները ընդգրկել է իր տարեկան ցուցահանդեսներում կամ քիենալեներում: Բայց Գորկու ողբերգական մահվանից հետո Բանգարանի ցուցաբերած ուժադրությունն է, որ առավել գովել է: 1951-ին Ուիթնի առաջին էր, որ մտադրեցված հետախոյանք ցուցահանդես կազմակերպել, իսկ վեց տարի հետո հրատարակեց էթել Ըվաբախտերի գրած առաջին խոսքը մենագրությունը Գորկու մասին: Մյուս Բանգարանները մեծել են կազմակերպել հետախոյանք՝ վախենալով, որ չի արդարացի իրեն: Բայց հետագայում խոստովանել են, որ սխալվել են:

Ի դեպ, մենագրության մասին էթելին առաջին անգամ ամուսինը՝ Վոլֆգանգն է հուշել, ակնարկելով գրել Ջոն Մարիոնի ստեղծագործությունների մասին: Էթելը, սակայն, ընտել է Գորկուն, որովհետև նրան ավելի լավ էր ճանաչում և հավասարակշռված էր, որ առավել աղանդավոր է և արժանի առավել մեծ ճանաչման: Դիմել են Գուդրիչին, որը ոչ միայն հավանություն է տվել, այլ մեծապես օգնել է էթելին գրությունը խմբագրելու գործում: Իսկ երբ էթելը իր մտադրության մասին հայտնել է Գորկուն, վերջինս զսնվելով, որ նա միակն է, որ այդ գործը կարող է զուլվա քերել, բացակայել է. «Էթել, դու ղոնես»:

Մեծի, որ միշտ երախագիտական զգացումներով են գնահատել մեր հանդեպ բարյացակամ վերաբերմունք ցուցաբերողներին, ցավով, մինչև օրս չենք կարողացել արժանի մատուցել էթելին, Գուդրիչին և նրանց նմաններին: Նոր ժամանակները, նոր մտածողությունը է, անուշ, Գորկու հարյուրամյակը, հավանաբար, ամենահարմար առիթն են այդ բացը լրացնելու: Թող, ուրեմն, այս հայերեն բարձրագույն էլ նրանց հանդեպ երախագիտական հարգանքներով լինի:

Եվ, վերջապես, խոսելով երախագիտության մասին, շնորհակալական խոսք ունեն հղելու այս առթիվ Չայաստանի Ամերիկյան համալսարանի գրադարանի վարիչ Սաթենիկ Ավագյանի և Նույն գրադարանի աշխատակցուհի Չասմիկ Գալստյանի հասցեին, որոնց հետևողական ջանքերի շնորհիվ հնարավոր եղավ Մ. Նահանգների հեռավոր գրադարաններից մեկում հայտնաբերել էթել Ըվաբախտերի դիմանկարը, որն այս համարով ներկայացնում ենք ընթերցողներին:

ՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԷԹԵՆ ԸՎԱԲԱՅԽՏԵՐ

Արշիլ Գորկի

Նրա վերջին կյանքը ընթանում էր որոշ «բանալիներ» կարելի է գտնել, եթե հազիվ առնենք, որ նա սովոր էր միաժամանակ աշխատել մի քանի ժանրերի վրա, ելնելով բնության արտաբնական աշխարհի անմիջական ազդակներին, կուվկասյան անցյալի տղամարդկային արվեստի և անցյալի արվեստների հիշատակներին և երազային աշխարհի կամ կոլեկտիվ անգիտակցության խոր հարցադրումներին արձագանքելու մղումից: Նրա արվեստը խորհրդահարույց է չորս՝ զգայական, հոգեկան, դասական անցյալի և երկրկական սիմվոլիզմի համընդհանուր առումներով:

1941-ին Գորկին ամուսնացավ Ազնես Մակրոտերի հետ և հաջորդ ամառ նրանք երեք զարթոց անցկացրին Կոնեկտիկուտում: Գորկին միշտ էլ սառը մեկուսացում էր առթիվ ֆառառում, որտեղ իրեն ախորժակ, սեղանակալ էր զգում, միայնակ՝ օտարների ցրադատման: Կարոտախի զգացումով նա կյանքին էր հանձնել այն, ինչ չափազանց ցանկ էր զմահասուն՝ աշխարհի գեղեցկությանը իր վաղ հասակի անմիջական դաստիարակների տեսարանները: «Ես սիրում եմ ջերմությունը, նեոլոգիան, ուսելիքը, իյուրալիությունը, բուրմունքայինությունը, միայնակ մարդու երգը: Սիրում եմ գործի դասերը, գուրմանը, ծիրանը, ծիրանի ձեռք, արևի սիրախաղերը», կրկնում էր նա: Այժմ սկսել էր դրսում աշխատել: Այդ փորձառությունը նման էր ուսելիքային դասերի մի ցնցումի՝ զարթոնի: Մի անգամ էա, ինչպես մանկության սարիներին, նա ամմիջական կապի մեջ էր մտնում բնության հետ, կարենա հաճախում էր արձանագրության որոշակի ժամանակաշրջանից հետո վերականգնել առողջությունը: Աշխարհը նորովի էր տեսնում, մոգական: Այս վերազարթումի առաջին արտահայտությունները հանդիսացող «Շովախներ» վերնագրով երկու կսավները, նուրբ էին, փորձառական, նոր իրադրություններին:

Երգին տասնվեց: Դրանցից մեկը կանաչ գույնի նրբորեն իրարից արբերակվող երանգներով էր հագեցած, կառուցվածքները՝ յուրիական կուրիզմի ոճով, ծաղկի ու ծառերի տեսքով էին: Գորկու երախագիտությունը այլաբանություններ էր «ֆառում»՝ տեսնազոյացումների հարափոփոխ ձևերից, որոնք երբեմն բացվում էին, տարածվում, երբեմն էլ զեփյուռի ստունությունից փակվում, կծկվում, ծիւս այնպես, ինչպես Լեոնարդո դա Վինչին էր ժամանակին մարտի տեսարանները վրձնել հիմնավոր դասի վրա ցեփյուր ցայտոցներ տեսնելիս: Սեզանի մտադրացած քիծը (tache) կամ ֆուռալուսի «խալը» այստեղ ավելի մեծ տարածություն է զբաղեցնում, ինչպես Սիրոյի մոտ, ի հակադրություն Սեզանի և Պիկասոյի սահմանափակ տարածություններին:

Ինչպես Մաֆու Էռնեստ է ասել, «լավ ցանկ կասարելու համար անհրաժեշտ է լավ մեկնարկով վազել և ետ գնալ դրա համար»: Մոտավորապես 1938-ին Գորկին բնությունից կասարել էր ջրվեժի մի տիֆո, որի ոճը մեծ էր 15 տարի առաջ նկարած իր սեզանական ցրեցանի ոճին: Չորս-հինգ տարի անց դեմի առաջ ուսում կասարեց (ըստ իր ընկերոջ Վիլեմ դը Զոնդինգի, հինգ տարի նրա համար ոչինչ էր) և մոտ 1943-ին վրձնած մեծածափակ «Ջրվեժը» նմանության եզրեր ունի էլ Գրեկոյի հրաշագեղ կանաչ երանգների հետ: Շատերն ու տերմինները դադարեցրելով լով «արտասուքություններ» կամ «ընդօրինակություններ» լինելուց, դարձել են կերպարաններ: Լիթվական կենտրոնացմամբ կասարված դասերին իրենց տեղը զիջել են դասարանային-երազայինի: Արևի լույսի ու ծեղ դրսերում է և հոսող ջրերի բարունակվող ձայնի արտնում լսվել է մեկ ուրիշ՝ հոգեկան ջրվեժի վարկաչուն ձայնը՝ հակադրելով միմյանց (մարդու, երեխաների) ներքին ու արտաին աշխարհները, սերտորեն կապելով:

Ինչպես Անդրե Բրեսոնն է նշում, դրանցում տեսնել հիբրիդ ձևեր՝ «Չիրիդ ասելով, գրում է նա, ես նկատում եմ այն մտադրակները, որոնք առաջանում են դիտողի մոտ՝ համակ կենտրոնացումով բնության մեջ մի որևէ տեսարան ընթացակետիս: Դրան կարող են լինել սկզբի տեսարանի և մանկության կամ այլ հիպոթեզային հանկարծակի հոսքի միախառնումը, եթե, անուշուշ, դիտողը օժտված է զգացական նկատազույն շնորհով: Կարծառած, իմ դասարանությունն է ընդգծել, որ Գորկին բոլոր մյուս սյուրռեալիստ նկարիչներից միակն է, որն անմիջական, ուղղակի կապ է հաստատում բնության հետ, նստում է նրա առաջ և նկարում»:

1944-ի ձմռանը էր, որ Գորկին համընդհանուր Բրեսոնին՝ այն անձնավորությանը, որի նկատմամբ երիտասարդ արվեստագետները հույս էին տեսնում, թե սկիզբ կդնի ամերիկյան սյուրռեալիստական արձանագրությունը: Չնայած չէին կարող իրար հետ հաղորդակցվել ուղղակիորեն, քանի որ Բրեսոնը անգլերեն չէր խոսում, իսկ Գորկին ֆրանսերեն չգիտեր, միմյանց հանդեպ համակարգը ուժեղ էր և անմիջական: Սա Գորկու կյանքում առաջընթացի և յուրիական ուղղակի ծախսմանակառցման էր: Ամուսնության և առաջին դստեր՝ Մարտի ծննդյան շնորհիվ զգացել էր արդեն սիրո դասը գեղեցկությանը: Այժմ հերթը եկել էր զգալու՝ Բրեսոնի շնորհիվ և նրա միջոցով, իր արվեստի, իրեն որոշա արվեստագետի հանդեպ ընկերության դրսերում տեսնությունը: Իր հետագա կյանքի և գեղանկարչի խոսքերից ցանքը ստեղծել է ինքը, բայց Բրեսոնի, Մաֆու Էռնեստի և ժյուլիեն Լեփի համագործակցությամբ: Սյուրռեալիստներն ընդունեցին իրենց ստեղծագործությունների համար խոսքեր գտնել իրենց իսկ նախադրած գրողների կամ փիլիսոփաների գործերում: Օրինակ, Էռնեստի առաջարկած «Գայթակցեցողի

V Մտավորապես 1942-ին Գորկու արվեստը նոր զարգացում ապրեց և հետզհետե կասարելագործվելով հասավ իր վերջին կյանքի ինֆուսիտությանը: Գորկու մի քանի տարիների իր բեղուն ստեղծագործություններում նկատելի է յուրիական լուրջագիտի նոր, առավել ընդգծված շնորհ, բնությունը որոշա սկզբնադրյալ օգտագործելու վճռականությունը:

Գորկին ղոնես էր իր եղբայր և սյուրռեալիզմը նրա համար արժեքավոր էր զվարճալի որոշա միջոց՝ արտահայտելու իր ներքին ղոնեսական ներհանգրգանքը: Գորկու արվեստը համայնված լինելով ինչպես Ջեյմս Ջոյսի խոսքերով «տեսանելի անխոստակի մոդալակառուցումը», այնպես էլ անգիտակցականի մոդ, անտեսանելի աշխարհով, նա իսկույն, չափազանց արագ, կիսավախժան մի ընթացակարգ որդեգրեց՝ հուսալով միտքը որսալ հնարավորին չափ ավելի արագ, նախանք սրամաբանությունը կիսացնել իր դանդաղակոսությամբ ազդել դրա վրա: Երբեմն մտի թելը նկարում էր ղոնեսող օղակներով, ղոնեսանցելով որ դիտողը ինքը ջանք գործարարի, առավել ուսարդի լինի և հասկանա բաց թողնվածը:

Սկզբը՝ թիվ 206 3372 -ում

Իսախան՝ ամենագեղեցիկը

Հայերենի դասընթացից դուր՝ ճոխ, բազմաձև, մոլի-գեղեցիկ Վենեսիան է, որը հոգու մեծագույն խախտման է՝ եվրոպական փառափառության դասերով սնված ցանկացած մեկի համար:

Վենեսիան հին գոհար, Պասախան:

Վենեսիան երկնավանդ

լոյսին լոյս տուող խոլադար...

(Կոստան Ջարան, «Վենեսիա»)

Առաջին անգամ Վենեսիա այցելել էի յոթ տարի առաջ, մնացել ութ օր եւ... ձանձրացել: Նոյնքեր ափսոսանք էր, երբեք չէի մտածում, որ այսքան արագ կ'ազդեի Վենեսիան, այդ, Կոստան Ջարանի բնութագրած «երազանի փառափառ»:

Ողջ Վենեսիան կարծես Սերգեյ Փարաջանովի ստեղծած մի հրաշալի կոլաժը լինի:

Իսախանում եւ հակադրաբար Վենեսիան ամեն ինչ գեղեցիկ է: Երկիրը՝ բնութամբ եւ կլիմայով, լե-

ponte di Tette, որ բարձրանում է ծծերի կամուրջ: Պերճաղիճների հավաքման վայրը: Այժմ մնան վայրեր չկան Վենեսիան: Սիրահարներ ու ռոմանտներ եւ մինչեւ արեւածագ թռչկոտները համար Վենեսիան լեռ է տղամուկ: Զարափը գրեթե աղասեխացված է (եթե հազվի չառնեն փողոցում վաճառվող Սիլվանդեյի Դավթի բարեմասնությունների լույսերով գոգնոցներն ու կարճ բաժակները, որոնք բնորոշ են միայն Վենեսիային): Իսախանի մեծ մայրուղիների եզրերին իրենց ծառայությունն առաջարկող փողոցային մարմնավաճառները (այլ բառով՝ մայթաղիճ) գործ չունեն զբոսաբեկիկային Վենեսիան: Զարափի ողջ բացառում է նրանց: Չկան «սեֆու ռոֆեր» (որ հայերեն կասկածով թարգմանում են «չինանյութ խանութ»), աչի գարնող դիսկոթեկներ եւ սկանդներ, որտեղ հավաքված հասարակության այսուրեւ կոչված լուսանցային խմբերը:

Վենեսիան բարկարկա երգող կարճաժամկետ գոնոլավարներ, լիցքային բուրմուխ հագեցած, բազմաթիվ աղակիների ցուցադրված ցուլցաղող նրբանցների եւ մար-

կսավի վրա: Նա 83 տարեկան է եւ աղյուսում ու թերեւս բարձրակարգ է ստեղծագործել Լոնդոնում: Նրա վրձնած մարդիկ չխոր են եւ չխորհ: Նրան մերկ են, բայց դա անուսխ մեղքություն է: Երոշակի ոչ մի նույն: Բնորոշիչներն ասես բռնաբարվել են նկարվելուց առաջ: Անտոլո միաստեռական մոտիվներ: Ֆեյի-նիի ուժի հասցիկ կանաչ, բայց վաճառող մեղքությունը: Այնուամենայնիվ, մեծ նկարիչ է: Բնորոշիչ սրամարդությունը դիտողին փոխանցելու հմտությունը՝ աղբեցուցիչ: Կսավի վրա կասարյալ կոմպոզիցիա կառուցելու վարժությունը՝ եզակի: Մի նկարիչ, որի մոտ շեշտված զինքն ու ինքնուրույն լայնան դաժն են ու այնքան ազդեցիկ...

Գեղեցիկ բանագրան-սինգազը: Պրահայում եղել են Եվրոպայի հնագույն սինգազում, Լոս Անջելեսում՝ հրեական մեծ բանագրանում... սակայն ոչ մի հետախույզական բան չեն տեսել այնտեղ: Վենեսիայում էլ բացառություն չէ... թեեւ անհետաքրքիր չէր տեսնել ամուսնական լայնամարդ, որ հրեաները դեռեւս 17-րդ դարում կենում էին միմյանց հետ:

Գեղեցիկի Վենեսիան դժվար

նուղակի եւ անուղակի իմաստով, քանի որ հանդիսականներին մեղադրանքից առաջ չափս են փոփոխում, որով նրանք մահում են ձեռնարկում, եւ սրբաբաններն առկա-ծող հազարավոր լույսեր էլ ավելի են շեշտում մթնոլորտի գեղեցկությունը... Գոհ են մեղադրանքից, որ իրականացավ իմ երազմեներից մեկը՝ Եվրոպայում դիտել օտերային մեղքայացում:

Միայն այս մեղքայացումը դիտելով իմեցի համար արժեք այս ուղեւորությունը: Ինչպես նաեւ՝ մեկ ուրիշ համերգ, որ սկսեց «Վենեսիայում մեկնաբաններ» խումբը՝ կազմված լայնալից գործիչներից եւ մի ստեղծարարից: Նրանք ավանդաբար կասարում են բարոկկո երաժշտություն, Բախ, Վիվալդի, սակայն այս համերգին բացառության կարգով կասարեցին նաեւ Սեն-Սանս: Այդ հրաշալի խումբն իրեն համեստաբար «մեկնաբաններ» է անվանել (եզ «վիրտուոզներ» անվանելով՝ վիրտուոզ չես դառնա): Սակայն ինչպիսի մեկնաբաններ, որոնց մոտ հաջողաբար միաձուլված էին բնածին սաղանդը, մեռցնամբ ու կասարման ժեսիկան: Մանավանդ որ

թյունը ցույց է տալիս, որ մեր ժողովրդի զավակներին մագնիսի ղեկ ձգում է Արիստիկա թագուհին...

Սուրբ Մարկոս-Սան Մարկոյի արձարի վրա դրված են աշխարհի հնագույն ողնձաձուլ ձիարձանների լուսանկարները (բնօրինակները սաճարի թանգարանում են), հելլենիստական արվեստի գեղեցիկ նմուշներ, որոնք, ըստ 15-րդ դարի ավանդության, հայոց Տրդատ Ա թագավորը Հռոմ կասարած իր այցի ժամանակ նվեր է բերել արյունարբու Ներոնին: Իսկ Սան Մարկոյի հասակին նվաճած է Ներսես Պարսիկի կառուցած Սան Ջովաննիան եկեղեցու երբեմնի տեղը: Սան Մարկո սաճարի դիմացի լուսարձաններին տեսնում են ու միջնադարում հայերի կասարած փորագիր հիշատակագրեր եւ անուններ՝ Խաչատուր Ջուղայեցի, Միսնաս, Եղիազար, Գրիգոր եւ այլ... Ինչպես տեսնում են՝ հայերն են գլխից սիրել են թեմն անունները փորագրել ճարտարապետական հուշարձանների վրա:

Սան Մարկո հրաշարակի հայկական մեղքայության մաս է կազմում նաեւ Նոր գործակալության կամարի սակ գանձող «Թոմասյան»

ԱՐԾՎԻ ԲԱՄԵՉԻՆՅԱՆ

Մեր առ Իսախան...

Լուսանկարը՝ Արշակ Բամեչյանյանի

զոն՝ իր բացարձակ երաժշտականությամբ, մարդիկ՝ կին թե տղամարդ, ճարտարապետությունը՝ անհիշելի, հին, նոր թե նորագույն... Ի վերջո, Իսախան եվրոպական այն երկիրն է, որն ամենից հարուստ մշակութային ժառանգություն ունի:

Պարեւ բարձրակարգ ամեն սերունդ եկել ու մի նոր գեղեցկություն է հավելել արդեն եղածի վրա: Մի Հռոմ փառափառ ցանկալի անհիշելի հիշատակներ են դարձնում Վենեսիան: Հռոմով թուրքը չի անցել: Մյուս կողմից՝ եկող սերունդները լուսնափայլաբան են մախրողի ստեղծածը, ոչ թե փայլելի՝ ի ցախ իրենց թիզների ծաղկման:

Չայկովսկին ասել է. «Սոցարսն այն բարձրակարգն է, որին հասել է գեղեցկությունը երաժշտության աստվածուհին»: Նույն կերպ թույլ են տալիս ասել՝ Իսախան այն բարձրակարգն է, որին հասել է գեղեցկությունը ճարտարապետության եւ կերպարվեստի աստվածուհին:

Վենեսիան 17-րդ դարում Եվրոպայի Լաս Վեգասն էր: Հարուստները մեծ խմբերով հասնում էին Արիստիկա ակտի՝ զվարճանալու, խաղալու եւ գեղեցիկ կանանց հետ դրախտային համույներ փնտրելու: Կուրիոզանտներին (հայերեն՝ ղեկաղիճ) առասույն: Անգլիացի մի ճանապարհորդ գրել է, որ այդ փառափառ մարդ կին գանձելն անհնար է, նույնիսկ մայրաքաղաքներն են «այդ գործով» զբաղվում:

Այժմ այդ գեյն անցյալից հեռավոր հիշատակներ են մնացել: Ի թիվս միջնադարյան վենեսիական հանդերձների՝ փառափառ արհեստների մեկնում ցուցադրվում են նաեւ ղեկաղիճների՝ ժամանակի համար մի փչ բաց գեղեստներ: Զարափի փոփոխ կամուրջներից մեկը կոչվում է 11

դու երեակայությունը չաղառան անվերջանալի դիմակների փառափառ է:

Դիմակների փառափառ, որտեղ, սակայն, ոչ ոք դիմակավոր չէ...

«Եւ մարդ մոգական այս թասրոնը կը ման, ինչպես կը ման տունը սարկոսիին, որ գեղեցիկ է եւ ու մեռած է, յիշատակներն երաժշտութեան խնկալուստան սրտութեանը» (Կոստան Ջարան):

Զարափի մեծ գոսայգու՝ Ջարդի-Նոյի կողմին գեղեցիկ փողփողում է կարոյն (լոյսի ջրվեժը) Վենեսիայի բիենալի խորհրդանիշը: Աշխարհի սասնյակ երկրներ տաղավարներ ունեն այստեղ եւ ցուցադրում են իրենց երկրների «արդիապատ» արվեստը: Այցելեցին: Ոչ մի ցնցող բան: Ինչ-որ չափով հետաքրքրական բաներ՝ այդ, բայց ամեն ինչ թվում է այնքան ծանոթ, ասված, ծանծանկար: Հայկական սարավարն «ախորված է» Ջարդի-Նոյից, սեղավորված է Մուսաս-Ռափայեյանի շենքում: Ցանկություն չկա դիտել բազմիցս կրկնված վիդեոարձ: Թող ինձ ասեն՝ դուր ոչինչ չեմ հասկանում այս արվեստը: Բայց ամեն անգամ դիտելով այդ արվեստը, ցանկանում եմ Անդրեյեյի հեթիթի մանուկի խոստերը ասել նրա իսկ լեզվով՝ Kongen er jo nøgen (բայց այդ թագավորը մերկ է): Եվ ոչ թե մերկ է, այլ նույնիսկ է:

Իսկ ով որ այս բարդ եւ խորհմաս եւ առեղծվածային եւ ոչ «ամեն մարդու բան» «արդիապատ» արվեստից բան չի հասկանում, թող գնա դիտել Լյուսիան Ֆրոյդի ցուցահանդեսը, որի ողնաղներն ամենուրեք են՝ Ռիպոյի կամրջից սկսած: Աղմկահարույց Ջիզուսի Ֆրոյդի թող, որ հրաժարվեց ամեն տեսակ նորարարությունից ու փորձարարությունից եւ ղարգառես նկարեց

չէ ձանձրանալը, եթե անընդհան մնաս ջրանցների ու կղզիների վրա ու չայցելես հեռու եւ մոտ կղզիները: Հայկական Սուրբ Ղազարը, աղալեզործության կղզին՝ Մուրանոն եւ նրա կողմին գանձող ասեղնագործության ու ժանեկագործության կղզի Բուրանո, ինչպես նաեւ Տորչելլոն, որտեղ 7-րդ դարում հայ փոխարև Իսահակ-Իզաչոն կառուցել է բազիլիկա (նույն վայրում հետագայում կառուցվել է ներկա բազիլիկան): Մոդեն Լիդո կղզում էլ կարող ես մեկնել լողափի ավազին՝ եզ հանձնելով ծովի ու երկրի կարոյսին եւ ձայնի ձայնի: Կամ էլ կարող ես մուսուսներում հասարակույ հավաքել՝ համեմատելով Լոռվա սարերի մոտի փոքր չափերի հետ: Իսկ եթե, միեւնոյն է, ձանձրանում ես եւ հոգնել ես ջրանցներից, կամրջակներից եւ աղյուսների թանկությունից, կարող ես այցելել մեկ-երկու ժամկա հեռավորության վրա գտնվող փառափառ: Յեզուլո դի Լայո:

Պարոտա: Տրեվիզո: Վենեսիայից այնքան տարբեր, եվրոպական սասնարարներով «նորմալ» փառափառ: Նաեւ շեֆոյից դժբախտ սիրահարների փառափառ՝ Վերոնա, որտեղ ինձ, բարեկամներս հրավերով, մեծ բախտ վիճակվեց ամֆիթատրոնում դիտել Ջուզեպե Վերոյի «Վիդա» Օթերան՝ բացօթյա, աշխարհի լավագույն արվեստագետների մասնակցությամբ: Երբ դրոյցական սարիներին խորհրդալի կինոթատրոնում դիտում էի Ֆրանկո Չեֆիբիլի «Տրավիատան», կուսակցականի աղյուս, որ մի օր հենց Իսախանում երգանությունը ղեկի ունենում դիտել նույն Չեֆիբիլի բեմադրած Վերոյի մյուս գլուխգործոց օթերան... Ներկայացումից երկու ժամ առաջ տեղացած հորդախոս անձերը թրջեց ողջ ամֆիթատրոնն ու բեմը, սակայն երկինքը բարեհաճ գանձվեց, եւ ներկայացումը չխափանվեց: Բեմի կենտրոնում տեղադրված սկալա բուրգը, սֆինքսների արձանները, շեֆոլոսականությունը, առանց բարձրախոսի երգողների եւ հարյուր հոգիանոց երգչախմբի խեղճացման երգեցողությունը, բացառիկ սոպրանո Միլայելա Կարոզիի չափավոր-դրամատիկ Արդան, անմասն վոկալի սեր Պիեռո Ջուլիանչիի Ռադամեսը եւ հասկանալի նախապար երգչուհի Տիչինա Վոլդեի անզուգական Ամենիտա, բայցի փայլուն կազմը (բալետ-մայստր՝ Վադիմիր Վասիլեւ), նվագախմբի անմասն կասարանը՝ Ղալիել Երեմի դելավարությամբ, ստեղծեցին մեծ մեղքայից, իսկական արվեստի մի չեսնված հրավառություն: Վերջին բարդ գործարանն են

համերգը (մեր բախտից՝ տարվա մեջ այդ խմբի սկսած միակ անվաճար համերգը) տեղի էր ունենում Սան Ռոկո ղարախում, որի ղարախից եւ առաստաղներից եզ վրա են խուճում Տիմոտեոսի մեծաբան եւ սարտազոցիկ լուսնեղեն կսավները:

Գեղարվեստի մասն հզոր ճնշումն ունենում է ղեկս:

Եվ ես հիշում եմ Ջահրափի Վենեսիայի մասին գրված տողերը:

Հոգիս ճոխ է այնքան, որքան կարծես երբեք չէ լացեր

Աշխարհ այնքան գեղեցիկ է որ նորն

Ռիպոյի կամուրջին սակ ձուկ մը ուրախ կը մեռնի:

Ուրախ մեռնել Վենեսիայում... Ծանոթ խոսք է՝ «Vedere Venezia e morire»՝ «Տեսնել Վենեսիան եւ մեռնել»: Ոչ միայն Ամին: Եվ Լուկինո Վիսկոնտին նկարահանեց «Մահ Վենեսիայում» կինոգլուխգործոցը, որի հերոսը (ոմանց ոլորմամբ՝ մեծ երաժշտական Գուստավ Մալերի նախափառը) Վենեսիայում տեսնում է ասեղնախմբի գեղեցկության տեր մի տղայի եւ մահանում: Բայց ինչո՞ւ է ոմանց մոտ գեղեցկությունն անողայնաճ գուգորվում մահվան:

Սակայն եվրոպացու մոտ դա տարբեր է այն ղարախից գուգորումից, որ ամկա է Յուլիո Միսիմայի «Ռսկե սաճարը» վեդում: Գեղեցկությանը սիրահարված ճարտանցին սիրահարության ցավից ազատվելու համար ոչնչացնում է այն, միեւնոյն իսալացին ինքն է վերջ տալիս իրեն՝ գեղեցկությունն ընթրոխնելուց հետո կյանքի առաքելությունն ավարտած համարելով:

Իսկ ինձ... իսկ հայիս... մասն գեղեցկությունն աղբեցնում է, հոգեկան ուժ տալիս (մանավանդ որ նա աղյուս է, անկեղծ լինելով, իմ-մաշող, բայց մի գեղեցիկ փառափառն ենել ջուրը՝ վերադառնալու եւ այդ գեղեցկությունը կրկին ընթրոխնելու սնահավասությամբ:

Միայն թե վաս է, որ Վենեսիայում էլ մուտացվաններն ինձ հանգիստ չեն տալիս, մոտենում են եւ Սանսա Մարիայի սիրույն փող են ուզում: Մի տարբեր դրամ...

Իսկ ինձ... իսկ հայիս... մասն գեղեցկությունն աղբեցնում է, հոգեկան ուժ տալիս (մանավանդ որ նա աղյուս է, անկեղծ լինելով, իմ-մաշող, բայց մի գեղեցիկ փառափառն ենել ջուրը՝ վերադառնալու եւ այդ գեղեցկությունը կրկին ընթրոխնելու սնահավասությամբ:

Միայն թե վաս է, որ Վենեսիայում էլ մուտացվաններն ինձ հանգիստ չեն տալիս, մոտենում են եւ Սանսա Մարիայի սիրույն փող են ուզում: Մի տարբեր դրամ...

Իսկ ինձ... իսկ հայիս... մասն գեղեցկությունն աղբեցնում է, հոգեկան ուժ տալիս (մանավանդ որ նա աղյուս է, անկեղծ լինելով, իմ-մաշող, բայց մի գեղեցիկ փառափառն ենել ջուրը՝ վերադառնալու եւ այդ գեղեցկությունը կրկին ընթրոխնելու սնահավասությամբ:

Միայն թե վաս է, որ Վենեսիայում էլ մուտացվաններն ինձ հանգիստ չեն տալիս, մոտենում են եւ Սանսա Մարիայի սիրույն փող են ուզում: Մի տարբեր դրամ...

Իսկ ինձ... իսկ հայիս... մասն գեղեցկությունն աղբեցնում է, հոգեկան ուժ տալիս (մանավանդ որ նա աղյուս է, անկեղծ լինելով, իմ-մաշող, բայց մի գեղեցիկ փառափառն ենել ջուրը՝ վերադառնալու եւ այդ գեղեցկությունը կրկին ընթրոխնելու սնահավասությամբ:

Միայն թե վաս է, որ Վենեսիայում էլ մուտացվաններն ինձ հանգիստ չեն տալիս, մոտենում են եւ Սանսա Մարիայի սիրույն փող են ուզում: Մի տարբեր դրամ...

Իսկ ինձ... իսկ հայիս... մասն գեղեցկությունն աղբեցնում է, հոգեկան ուժ տալիս (մանավանդ որ նա աղյուս է, անկեղծ լինելով, իմ-մաշող, բայց մի գեղեցիկ փառափառն ենել ջուրը՝ վերադառնալու եւ այդ գեղեցկությունը կրկին ընթրոխնելու սնահավասությամբ:

Միայն թե վաս է, որ Վենեսիայում էլ մուտացվաններն ինձ հանգիստ չեն տալիս, մոտենում են եւ Սանսա Մարիայի սիրույն փող են ուզում: Մի տարբեր դրամ...

Իսկ ինձ... իսկ հայիս... մասն գեղեցկությունն աղբեցնում է, հոգեկան ուժ տալիս (մանավանդ որ նա աղյուս է, անկեղծ լինելով, իմ-մաշող, բայց մի գեղեցիկ փառափառն ենել ջուրը՝ վերադառնալու եւ այդ գեղեցկությունը կրկին ընթրոխնելու սնահավասությամբ:

Միայն թե վաս է, որ Վենեսիայում էլ մուտացվաններն ինձ հանգիստ չեն տալիս, մոտենում են եւ Սանսա Մարիայի սիրույն փող են ուզում: Մի տարբեր դրամ...

Իսկ ինձ... իսկ հայիս... մասն գեղեցկությունն աղբեցնում է, հոգեկան ուժ տալիս (մանավանդ որ նա աղյուս է, անկեղծ լինելով, իմ-մաշող, բայց մի գեղեցիկ փառափառն ենել ջուրը՝ վերադառնալու եւ այդ գեղեցկությունը կրկին ընթրոխնելու սնահավասությամբ:

ազգանունը կրող ոսկեղենի եւ լուսանկարչական ղեկաղիների խառնուրդ, ինչպես նաեւ այն, որ հրաշարակի սրճարանների նվագախմբերից մեկնումեկը գրեթե ամեն երեկո կասարում է Արամ Խաչատրյանի «Ստաբրոկ ղարը»:

Սան Սալվադոր եկեղեցում գտնվում է Հայաստանի վերջին տիտղոսալիք թագուհի Կասարիսա Կոռնարոյի գերեզմանը: Թեեւ այդ վենեսիայի չի եղել Հայաստանի (Վիլիկայի) փաստացի թագուհի եւ ոչ մի կարգ չունի մեր Աշխեն, Փռանման, Խոսրովանու թագուհիների հետ, սակայն նրա շիրմաքանդակը լուսնեղեն փորագրված «Թագուհի»՝ ռուսաղենի, Կիոտոսի եւ Հայաստանի՝ արձանագրություն չի կարող ինձ անտարբեր թողնել:

Կան ուրիշ հայկական շիրմաքանդակներ եւ: Վենեսիայի մեծագույն՝ Սուրբ Մովսես եկեղեցում, մկրտարանի ճիշտ դիմաց գտնվում է հայ առեւտրական «Վեյջաբ», որի Մարիստիսի հայաստա շիրմը: Այլեւս չառան հայկական Սուրբ Խաչ եկեղեցում գտնվող հայկական մեկ տասնյակի հասնող շիրմաքանդակի մասին, որոնցից մեկը՝ Նորասուլի արձանագրությամբ, կայր Հարություն Պաշկյանի վայրությամբ, ղարականում է հավանաբար նախապար գաղթալից հիշատակագիր Ջակոմո Կազանովայի հորը կամ հորեղբորը:

Շիրմաքանդակների ղարախը, սն մեծահարուստ հայերի, որոնք ուս միջնադարում առեւտուր են արել աշխարհով մեկ եւ 18-րդ դարի սկզբին Եվրոպայի ամենահարուստ ընտանիքն են եղել: Եվ իսալացիները գիտեն գնահատել ու անվաճարն հայասարել, որ 18-րդ դարում «Հայերի առեւտուր շիրմիկ է, որ սովի չմասնվեց Վենեսիան»:

Կան նաեւ ղարակա հայերի հայկական հիշատակներ: Ահա Սան Մարիստո եկեղեցին, որտեղ նախաճար Սուրբ Ղազարում հաստատվելը գործել է Միսթաք Սեբաստացին: Նրա ղարակին ամեն տարի Սան Մարիստո եկեղեցում հայերն ղարակա ղարակ ենել ջուրը՝ վերադառնալու եւ այդ գեղեցկությունը կրկին ընթրոխնելու սնահավասությամբ:

Միայն թե վաս է, որ Վենեսիայում էլ մուտացվաններն ինձ հանգիստ չեն տալիս, մոտենում են եւ Սանսա Մարիայի սիրույն փող են ուզում: Մի տարբեր դրամ...

Միայն թե վաս է, որ Վենեսիայում էլ մուտացվաններն ինձ հ

Քանդակագործություն

Երկրի ձգողականության օրենքը կա ու երկիր- հայրենին էլ որևէ ժամանակ օտարական իր զավակներին ձգողականության ուժին՝ հողի կանչին է ենթարկում: Եվ եթե անհասկանալի է նա ու երկիրն սուր ունի չալու, անդաման աճադարում է վերադառնալ: Հայաստանից գնացած ու արտերկրում հաջողությունների հասած ասարկեսագետներ այսօր ես եմ դառնում տուն, իբրև այցելու կամ բնակիչ, ու նրանց այստեղ ստասում եմ...

Զանգակատու Արսո Չամախչյանը դեռ խորհրդային տարիներից (1975 թ), գնաց Հայաստանից (Կահիրեից ներգաղթել էր 1948թ.): Երկարատև դադարից հետո անցած ամռանը հայրենիքում էր, այս հոկտեմբերին էլ նա Հայաստանում էր. այս անգամ անդակագործն արժանացավ նախագահական դար-

ժան, որ բարդություններ կան, խոսակցությունները միտի ճիշտ ձևով ընթանան եւ մտադրությունը գործի դրժեք է վերածել: Կարծում էի՝ այս այցին հարցը կլուծվի, սակայն չկարողացա հանդիմել անձանց, որոնք մեզ է զբաղվելին այս խնդրով:

- Անցումային այստիսի հարց. ի՞նչ կարծիքի եմ Երեւանի ծարսարադեսական նոր դիմագծի վերաբերյալ: Ընթացող կյանքը ընթացող շինարարություն. օրինակափություն է, սակայն դաշտանված են արդյոք փառաբախությունները: Թամանյանական Երեւանը կորչում է արդիական ծարսարադեսական լուծումների՝ հաճախ անկանոն ու էսթետիկայից զուրկ շինարարական հոսիերի մեջ:

- Հոսակ չեմ կարող դասասխանել այդ հարցին: Այսօր վերափոխություններ են կատարվում: Կարծում եմ՝ դրանք է ճիշտ լուծումներ լի-

- Ես հոյարս եմ, որ մեր ազգը բավականաչափ տաղանդավոր արվեստագետներ ունի. երիտասարդներ, որ գույնի, ծավալի զգացողություն ունեն: Մեր հարեան ժողովուրդներից ամենատաղանդավորն են մենք: Ոչ թե հայ եմ, դրա համար եմ ասում, այլև երկար տարիների դասավանդման փորձի համոզմունքն է: Սակայն տաղանդը նյութալի չդրժեք է դարձնել, դա գործի միտի ծառայի, որդեսգի արժեքավոր այդ տաղանդը: Իսկ երբ նյութալի է դառնում, որը հաճախ է դաստիարակված, միտնել վերջ ստեղծագործում է այդ դրոշմով եւ մեռնում է տաղանդավոր անունով: Նա չի կարողանում բարձրանալ համամարդկային մակարդակի:

- Ի՞նչն է չի՞ կարողանալ:
- Որովհետեւ ինքն իր վրա չի աշխատում մտային, փիլիսոփայական, հոգեւոր հողի վրա: Տաղանդը

- Ոչ՝ երբեմն-երբեմն, այլ մեծադեմ: Հայաստանը հոգու խորում է միտ, երբեք չեմ հրաժարվել: Դա ինձ հետ է եւ ինձ հետ էլ գնալու է, անցյալի հուշերով նաեւ, որ միտ լավն են մնացել: Որովհետեւ այն սխալ երեւոյթները, որ կատարվել են՝ Հայաստանի հետ կապ չունեն, այլ մարդկանց հետ՝ մոլախոսերի, որոնք բավականին մարդկեցին արդեն:

- Հայաստանում որե՞նի եմ ավելի սիրով աշխատել եւ ի՞նչ վայրերի հետ եմ կապված:

- Որե՞նի ավելի ինչ է «ձեռք տրված» ինձ համարելը, Տաթևը:

- Ստեղծագործելու իմաստով եմ ասում:

- Ոչ: Ստեղծագործելը գործողություն է, կարելի է չորս դասի մեջ էլ անել: Կարելի է հոգեկան սնունդի հավաքել է, որ դառնում ես Ի մեջ:

- Որե՞նի է դրա ակունքը:

սողով, դրանք դեմեր են անցյալից, նաեւ ներկայից, որոնք հուզիչ գրգիռներ են առաջացրել իմ մեջ:

... Կոմիտաս, Նարեկացի, Գ. Զոհար, Կ. Զարյան, Տ. Մանուկյան, Գաղամբ. երեւելի եւ նաեւ հասարակ մարդիկ: Կերպարների այս շարքը իմ նախաձեռնող մի ներկայացում է, յուրաքանչյուր մի գալերեա, որտեղ Արսո Չամախչյանը ներկա է իր ներաշխարհով, ընկալումներով, վերաբերմունքով, գրգիռներով, իր ստեղծարարությամբ: Նրան (կերպարները) արագ հաղորդակցվող են ու դիմապիկ, ու այդպիսին է նաեւ փանդակագործը՝ անակնկալ, խոսքի իմպրովիզատոր, մարդուն արագ ընկալող ու ընտելող, արդյունում գծադրակերպի կերպարները ոչ միայն իբրև վավերագիր են ժամանակի, այլև արվեստային գործեր՝ նկարչի, փանդակագործի,

գեպի՝ «Մովսես Խորենացի» մեդալին: Մեդալներից ու կոչումներից հեռու, ճեմարտության ու իրական աղոթումի, ստեղծագործ ոգու տարբեր փանդակագործը Կարին ու մեծադիմ իր սրի տալ թրթռում է փոխանցում՝ երկրային իր կյանքի հետեւը թողնելով բնանյութի շնորհից մեջ... արվեստի լեզվով: Բեղուն է նրա ստեղծագործական տարբեր, երկունը դժվարին ու հասուն: Մոնրեալում նա շարունակում է գեղարվեստական իր չափորոշիչներին անդամավաճ աշխատել՝ ավյունով ու եռանդով: Արսո Չամախչյանի գործերը ցուցադրվում են աշխարհի բազում երկրների ցուցասրահներում ու բանագրաններում՝ Գերմանիա, ԱՄՆ, Կանադա, Ֆրանսիա եւ այլուր:

Նախորդ համդիման տես մեր գրուցը տեղի ունեցավ «Պատրվով» սրճարանում. թերեւ կարեւոր է հնից եկող, երբ այդ վայրը արվեստագետների, մտավորական մարդկանց հավաքատեղի էր, որ ստեղծված էր միջավայր ու արվեստի մթնոլորտ, որտեղ ծնվում ու մեռնում էին գաղափարներ, ուր խոսում էին էսթետիկայից, փիլիսոփայությունից, կյանքից ու արվեստից, որտեղ նաեւ թե՛ վեճեր ու բախումներ էին լինում: ...Արսոն դասնում էր անցյալից հուշեր, ներկա իրողություններ, փոխանցում զգացողություններ, որ ամբարել էր այստեղ ու հետք սանելու էր Կանադա: Հետում էի արվեստագետի ներքին շարժիչ՝ հոգու կենսագրության մի էջին:

- Կմնայի՞ր այստեղ՝ Հայաստանում:

- Միտ եմ ուզեցել: Հոգով միտ այստեղ եմ: Հիմա իմ արվեստի գործերը ուզում եմ Հայաստան թերեւ, անչափ վստահ եմ ասում, բայց անհրաժեշտ է մի վերաբերում, որ ցույց տա, թե դրանք մեզ համար են: Ես կարող եմ իմ բոլոր արձանները սրամարել, բայց դրանց համար դասնաները մեզ է ստեղծվել, այդ արձաններն այստեղ դաշտանելու ու նոր սերնդին ցուցադրելու համար: Զանգի որ դրանք ուզում եմ տեղափոխել ոչ միայն ներկայացնելու, այլև՝ նոր սերնդին դաստիարակելու նպատակով:

Տարբեր երկրներում բաժանել եմ իմ արվեստը, բայց միտ աշխատել եմ մի օրինակ դաշտանելով՝ նկատի ունենալով Հայաստանը: Գնեմ կար-

«ԻՄ ՀՈՒՄԻ ԻՆՉ ԵՍ ԻՄՈՇՏ ԼՍՆՑԵԼ ԵՄ ԻՆԿՆԵՐ ՀԱՅԱՏԱՆԻՑ»

նեն, որովհետեւ դրա աշխատանքը եւ դրա արդյունքը աս կարեւոր է եւ սխալվելու իրավունք չունեն, որովհետեւ մեկ անգամ է, որ միտ կառուցվեն:

- Մայրաքաղաքի կենտրոնի դասնական անցյալ ունեցող եւ մակարդային արժեք ներկայացնող կառույցներն այսօր փանդակում են:

- Ըստ իմ տեղեկության, դրանք մեզ է տեղափոխվել այլ տեղ եւ նորից կառուցվեն: Այլ. Թամանյանը փանդակ տարի առաջ է իր նախագիծը արել, փառաբախում դիմափոխվել է, նախ՝ բնակչության փանակն է ավելացել, որն առիթ է սկսել ավելի ժամանակակից ոճի կառույցների, բարձրահարկ շենքերի: Պե՛տ է սղոտել. կարելի, որ ընտրությունը ճիշտ լինի եւ սայթափումները աս չլինեն:

Հիմա ավելի ազատ մտածողություն կա, կազմակերպումներ ավելի ինչ են, սովեթի ժամանակ դարսարված են փառաբանական հողի վրա կառույցներ էին, որ փոփոխության չէին ենթարկվում:

- Զաղաքի նկարագիրը լրացնում են նաեւ միտ տեղադրված փանդակները, որոնք մթնոլորտ են ստեղծում: Արդյոք Երեւանը այս առումով հաջողված է, կա՞ փանդակագործական արվեստի դիմագիծ, փանդակագործական մակարդակ:

- Իմ նկատմամբ, մեկ առիթով արված, սխալ մեկնաբանություն ստացան: Զանդակագործների իմ եւ ինձնից հետոյի սերնդին մի փոքր գունե ծանոթ եմ: Նրանց մեծ մասը տաղանդավոր է: Ես ուզում էի, որ ավելի մարդկային խնդիրներ շուրջվեին, ավելի լայն ձեւով ընկալվեին երեւոյթը, փանթ անհասներ ներկայացվեին փանդակով, որոնց գեղարվեստական լուծումները սահմանափակ են: Երկրորդ նկատմամբ վերաբերում է արվեստի ազգային բնույթին: Ազգային լինելուց առաջ նախ մարդ եմ, եւ մարդկայինը մեզ է առաջնային լինի, որի մեջ միտ գոյություն ունի ազգայինը: Ազգայինը տեղադրված է լեւնեն չէ, այն զգացողական է լեւնեն է: Միայն հայկական օրնամեններով գործը ազգային չի կարող համարվել: Կարող եմ հայտարարել, որ եթե Աղբամարը այսօր կրկնեմ, ազգային չի լինի, եթե ժամանակի մտածողությամբ չբարձրվեմ: Որքան անկեղծ եւ արված ստեղծագործի, այնքան գործի ներազդելու ուժն ավելի մեծ կլինի: Հակառակ դարսարարային այդ գործը թրթռում է ինձնա՝ դիտողի հետ հաղորդակցման:

- Կարողությունը ձեռք բերվել է, տաղանդը շուրջ, իսկ աղոթումը, թրթռել:

ժանով է, բայց մեզ է մակարդակ ունենա, որ կատարվում է գիտակցորեն եւ իմացական ճանադարհով է ձեռք բերվում: Այդ աշխատանքն է, որ ինչ է կատարվում այստեղ:

- Ի՞նչ է մակարդային փառաբանությունը, արվեստը կարելի է ծառայեցնել փառաբանությունը՝ թելուզ ազգային շահերի տեսակետից:

- Ես դրա մեջ չեմ խորանում. արվեստն ինքնին փառաբանություն է, բայց մարդ արվեստի փառաբանություն, որ հետադարձում է մարդկային բարձր իդեալներ եւ ազնիվ թրթռում:

- Գեր արվեստը մարդկային ի՞նչ աստիճաններ է շուրջում կամ ինչպե՞ս է ուզում նրան տեսնել:

- Գնեմ ուզում ուրիշ կերպ տեսնել մարդուն, փորձում եմ մարդու մտայինի եւ հոգեկանի խորում նոր ծալիք, նոր թելեր տեսնել, թափանցել խորը եւ չեւեացող երեսներ գտնել, որոնք դեռ դուրս չեն եկել մարդու խորից կամ էլ՝ եկել են, բայց ոչ բավականաչափ ավարտն ձեւով: Սա ինչն է, արվեստի աշխարհի խնդիրն է եղել միտ: Որեւ արվեստագետ արժեւորվում է այնքանով, թե նա որքան լայն մտածողություն է ունեցել եւ ուղիղ է թափանցել մարդկային էության մեջ: Մեծն ասում եմ՝ այսինչ դարի, ասեմ 19-րդ, 20-րդ դարերի արվեստ: Եթե հարցը խոր մարդկայինի մասին է, եւ եթե դարսարարները մեծանցներն ուրիշմայի, աղա կեսներն, որ ուրիշման է ղրջվում, մարդը չի փոխվում, դարսարարն ուրիշ մայով են մարդուն մայում: Վերջերս ինձ եզրիտակական, փառաբանների շուրջում փառաբանություն էի կարողում, որ ժամանակակից հետ կարող էր փայլել եւ նույնիսկ թուրիմ-մտածողություն ստեղծել, այնքան արդիական էր: Մարդկայինը, մարդկային խնդիրները չեն փոխվում:

- Արվեստը իր խնդիրները փոխում է, ուղղությունները, «իզմերը» ի՞նչ նշանակություն ունեն:

- Արվեստի խնդիրները չեն փոխվում: «Իզմերով» երբեք չեմ զբաղվել, թողել եմ արվեստաբաններին, այլադեմ եթե դրանով արվեստագետը զբաղվի, արվեստաբանները անելիք չեն ունենա: «Իզմերը» ժամանակավոր բան են: Ուզածի արվեստագետի կարող են որեւէ «իզմի» մեջ դնել:

- Այսինքն արվեստագետը որեւէ «իզմի» շուրջանակներում չի կարող մտածել, գործել:

- Երբեք մանրեայի մեջ կընկնի: Համոզված եմ ասում, որ մարդկայինը ամենամեծ «իզմն է», որը երբեք չի դավաճանում:

- Օտարության մեջ Հայաստանի հետ երբեմն-երբեմն ունենում եմ հաղորդակցումի թելեր:

- Դա ծրագրված չէ: Այս անգամ Երեւանից դուրս չեկա, միայն գնացի Արսաւա, բայց զգում եմ, որ աս քան հավաքեցի՝ մնալով միայն Երեւանում: Եվ սա ինձ համար արժեք է, անփոխարինելի արժեք: Որովհետեւ Հայաստանից ստացած սնունդը միտ օգտագործում եմ իմ արվեստում, առանց հայտարարելու: Երբ հայտարարում եմ, չեւեացնում եմ այն, ինչ արժեք է, երբ դարսարարում եմ, դա երբեք արվեստում տեղ չունի:

- Ասացի՞ր արժեք: Ինչպե՞ս եմ վերաբերում հայրենի երկրի՝ ձեզ զված դարգեպին:

- Անկեղծ ասած, իմ հոգու մեջ ես միտ ստացել եմ մեդալներ Հայաստանից: Դա ոչ թե իմ տրագն էր, դարսարարս մարդ երբ մի լավ բան է անում, արդեն իսկ դարսարարվում է «մեդալով»... Ես աս զգացված եմ, որ իմ երկիրը բացակայության ընթացքին գնահատեց իմ արվեստը:

- Նշանակություն ունի՞ այս երեւոյթը դրան աղոթող հայ արվեստագետի համար՝ Հայաստանի հետ ավելի կապվելու առումով:

- Նայած դրսի ինչ հայ արվեստագետ: Հայերեն խոսելը դեռեւս բավարար չէ հայ արվեստագետ համարվելու համար, ոչ էլ հայկական թեմայով ստեղծագործելը: Հայ է նա, ով հոգով է ստեղծագործում, բնակության վայրը կապ չունի:

- Այս անգամ դարձյալ ձեռք գործերից մայրաքաղաքում տեղադրելու կոնկրետ առաջարկություն չարվեց, ցանկություններ ինչեցին միայն: Սակայն ուրախալի է «Մարգիս հաչենց» հրատարակչությանը տրագրության դասարանվող ձեռ «Դեմեր» նոր արվեստագետագրի լուրը:

- Նախ ասած, որ մեծ անակնկալ էր եւ արժեք ու աս բարձր գնահատեցի Սերգեյ Խաչիկոյանի կերպարը եւ գործունեությունը, որ կարծում եմ՝ հետագայում ավելի միտի հիշատակի: Ինձ համար բացառիկ անձ է նա, որովհետեւ իսկապետ մեծ աշխատանք է կատարում մեր ժողովրդի մակարդակը բարձրացնելու ուղղությամբ, թերեւ ամենամեծ աշխատանք, որ այսօր ես տես մային աշխարհում՝ այստեղ: Եվ աս դավարությամբ է արվում այս ծրագիրը:

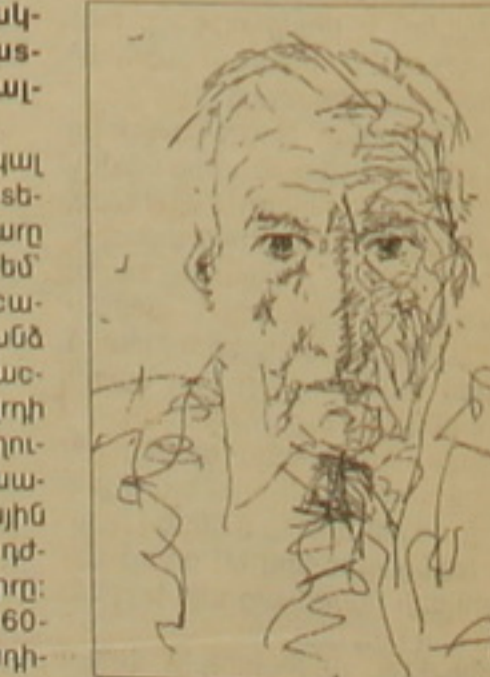
«Դեմեր»-ը իմ կյանքում 60-ականներից միտնել այսօր հանդիման նշանակավոր եւ ոչ նշանակավոր հայ եւ այլազգի մարդկանց դիմակարծներն են՝ արված գծի մեկ շարունակով: Այդ թղթերը վաղուց արդեն խունացած էջեր են եւ տրագրությամբ դաշտանվելու է այդ վիճակը, նկարները կողակցվեն զուգահեռ տեստերով, որոնցում իմ վերաբերմունքն է մեկ-երկու

Կոստան Զարյանի դիմափանդակ

Ինձնակար

Գերմանացի փիլիսոփա Գաղամբի գծանկար

գրողի հայացքով մեկնաբանված, ուր նաեւ հեղինակի ներաշխարհն է ներնուծված, խառնված:

«Մեծ հաղթանակից 60 տարի անց ֆաշիզմը գրավեց Մոսկվան»

Ռուսական մամուլն իշխանությունների վարժապետի մասին

Մոսկվայի իշխանությունների քուլթուրային քաղաքականության 4-ին փառատոնի անցկացմանը կապակցված էր ազգայնական և նացիստական կազմակերպությունների երթ: Մակայն օրեր փառատոնի անցմանը մեծ ճակատագրի 27-ին հակաֆաշիստական երթ անցկացնելու մի շարք կազմակերպությունների խնդրանքով: Իշխանությունների դիրքորոշումը վերջում մոսկվայի քաղաքացիները հարգեցին: Ռուսաստանում էլ մասնավորապես երկրի առաջատար թերթերում: «Մեր մեծ հաղթանակից 60 տարի անց ֆաշիզմը այնուամենայնիվ գրավեց Մոսկվան», ցավով եզրակացնում է «Նովիե իզվեստիա» թերթը: «Մայրաքաղաքի իշխանություններն առաջին անգամ այդպիսի քաղաքացիական ցուցարարի իրենց զաղափարախոսական նախադասությունը, արգելելով հակաֆաշիստական երթի անցկացումը: Եթե վերհիշենք, որ նոյեմբերի 4-ին Մոսկվայի կենտրոնական փողոցներով արձանված երթ անցկացվեց ֆաշիստական կարգախոսներով, ապա ակնհայտ է դառնում, թե ում են համակրում իշխանությունները», ընդգծում է թերթը:

Սակայն օրեր փառատոնի անցմանը մեծ ճակատագրի 27-ին հակաֆաշիստական երթ անցկացնելու մի շարք կազմակերպությունների խնդրանքով: Իշխանությունների դիրքորոշումը վերջում մոսկվայի քաղաքացիները հարգեցին: Ռուսաստանում էլ մասնավորապես երկրի առաջատար թերթերում: «Մեր մեծ հաղթանակից 60 տարի անց ֆաշիզմը այնուամենայնիվ գրավեց Մոսկվան», ցավով եզրակացնում է «Նովիե իզվեստիա» թերթը: «Մայրաքաղաքի իշխանություններն առաջին անգամ այդպիսի քաղաքացիական ցուցարարի իրենց զաղափարախոսական նախադասությունը, արգելելով հակաֆաշիստական երթի անցկացումը: Եթե վերհիշենք, որ նոյեմբերի 4-ին Մոսկվայի կենտրոնական փողոցներով արձանված երթ անցկացվեց ֆաշիստական կարգախոսներով, ապա ակնհայտ է դառնում, թե ում են համակրում իշխանությունները», ընդգծում է թերթը:

Նոյեմբերի 27-ին հակաֆաշիստական երթ անցկացնելու խնդրանքով ֆաշիստական իշխանություններին էին դիմել փաստորեն բոլոր ազգայնական շարժումների ակտիվիստները: «Իզվեստիա» թերթի խմբագրականում նշվում է, որ արգելքի ունի նաև նախընտրական դրախտաճառ: Առաջինը հակաֆաշիստական ցուցարարի վկայում են, որ ռուսաստանցիների 30-38 տոկոսը դառնում է փողոց դուրս գալ բողոքի ցույցերի: Ընդամենը լրացված հաղորդումներում նախընտրական նյութերում են բնակչությանը հուզող այնպիսի խնդիրներ, ինչպիսիք են ազգայնամոլությունը, արժանությունների վերացումը, աղքատությունը, ներքաղաքը: «Վերջինս» թերթը եզրակացնում է, որ ֆաշիստական իշխանություններին ճանաչողական դասակարգում է ի վերջում մանրացրած դարձած ազգայնականության ամենավաճառվող դրսևորումները:

«1915 թ. հայկական կոտորածները դաժանորեն դարձել, որ Լեմկիները գրավի գեղաստանության թեմայով»

Հայաստանում է թուրք իրավասպաշսպան Չարաֆյուն

Նոյեմբերի 11-ին Նյու Յորքի 9-րդ դասարանի ուսումնասիրությունների ինստիտուտը «Այվոկ Տիգրիսը» վեբի համար Ռաֆայել Եմկիների անվան մրցանակով էր փորձարկում ամերիկահայ գրող Փիթեր Բալայանին: Այդ մասին «Ազգին» տեղեկացրել էր «Գլոբալ-հայ» լրատվական ծառայությունը, որի հաղորդագրությունը հրատարակվեց մեր թերթի նոյեմբերի 24-ի համարում:

Հաղորդագրության մեջ նշվում է, որ Նյու Յորքի Ջոն Ջեյմս անվան բարձրագույն դպրոցում տեղի ունեցած մրցանակաբաշխության արարողությանը ներկա է եղել հայտնի թուրք իրավաբանաբան, Մասնաբաժնի «Բելգե» հրատարակչության սնտոն Ռազվի Չարաֆյուն: Մրցանակը ստանալու դրանից Բալայանը թեմ է հրավիրել Չարաֆյունին, հայտարարել է, որ դա կիսում է նրա հետ ետ ավելացրել: «Զեմ լրատվականում, որ Լեմկիների անվան մրցանակին ավելի արժանի մեկը, քան իմն է»:

Որն Չարաֆյունը դասախոս էր Երևանում և Բալայանին՝ ասելով: «Ինձ մեծ դասակ էի արժանացնում, խիստ զգացված եմ»: «Ազգին» խմբագրությունն ինտերնետի միջոցով ստացավ նաև Ռազվի Չարաֆյունի ելույթը: Ելույթում նա ասում է Լեմկիների վրա Հայոց ցեղաստանության, ինչպես նաև Բալայանի վրա վիճառը Սողոմոն Խիչերյանի ձեռնով թափարկված փաշայի ստանության ազդեցության մասին, համեմատում է Մեծ եղեռնը

և այլ գեղաստանությունները միաժամանակ երեսն է հանում թուրքական ժխտողականության սնանկությունը:

Այս ամենը կարևոր նշանակություն է հաղորդում որն Չարաֆյունի ելույթին, որը հասկանալի էր Բալայանին: Չարաֆյունը ներկայացնում է ընթերցողի ուշադրությունը:

«Մրցանակաբաշխության արարողության ժամանակ ցուցադրվեց Լեմկիների դեռևս 1949 թ. տեսարանը: Նա միանշանակ ընդգծում էր, որ գեղաստանության թեմայով սկսել է հետադարձվել 1915 թ. հայերի կոտորածների դաժանությունը, իսկ 1921 թ. Բեռլինում թափարկված փաշային ահաբեկչական թեմից հրատարակվող նյութը, իր իսկ խոսքով, մեծապես ազդել է Լեմկիների վրա: Նրա մտնում սկսել է ձեռնարկվել մարդկության դեմ կատարված հանցագործություններն ամառափոխ չթողնելու հարցը, ես նա մտածել է արդարադասության միջազգային այնպիսի մեխանիզմի ձեռնարկում մասին, որն արդարության վերականգնման առումով փոխարինել անհասնելիս»:

Այնուհետև Չարաֆյուն անդրադառնում է ՄԱԿ-ի գեղաստանության կոմիտեի մասին, նշում է, որ դա թեև ստորագրել էր 135 երկիր, սակայն ոչ մի կերպ չի հաջողվել ախարհում կանխարգելել նոր գեղաստանությունների իրագործումը: Նա այս համագամանը դասականացրել է ամառափոխային մթնոլորտի կոմիտեի ընդունումով հանդերձ դաժանությամբ, ինչպես

նաև մարդկության դեմ կատարված հանցագործությունների դասաստանացումներին դասադասելու համար նախատեսված արդարադասության միջազգային մեխանիզմի մասին համաձայնագրի (որը ստորագրվել է 1998 թ. Հռոմում) աստիճանակարգի ձգձգումով:

Վերջում Չարաֆյուն ավելացնում է. «Իրականում աշխարհի այնպիսի տեղի ունեցած նաև 1915-ի իրադարձությունները: Այդ բաժանում դրանց մասին միայն «Նյու Յորք թայմսը» հրատարակեց ընդ 200 նյութ: Դրանով հանդերձ առ այսօր ճշմարտությունն ուրանում են: Ուրևս էլ Ջեռական գործերով միջազգային դասարանի սեղծման նախաձեռնողներից լինի, ԱՄՆ-ը հրաժարվում է ծանաչել դասարանի իրավաստությունը: Ներկայումս մեծ տեղությունները, ելնելով իրենց ցածրից, գեղաստանության ստանդարտի «մարդասիրական միջամտությունը» կանխելու: դասավանդվող ռազմական գործողություններ են իրականացնում շարքեր երկրներում: Թուրքիան տեղ է զբաղեցնում 1948 թ. ՄԱԿ-ի գեղաստանության կոմիտեի կողմից վավերացրած առաջին երկրների շարքում: Իսկ ԱՄՆ-ը դա վավերացրել է 1986 թ.: Կոմիտեի գեղաստանության սահմանումը անսահման փոփոխություններով ընդգրկվել է նաև թուրքական իրականում նոր օրենսգրքում: Սակայն դա չի խանգարում Թուրքիային, որ Եվրոպայի ժխտել 1915-ի իրողությունը»:

«Գարդիան». Իսրայելն ուզում է բռնակցել Արևելյան Երուսաղեմը

Մեծ Բրիտանիայի արտգործնախարարուհի խորհրդարանական փաստաթղթերից էր Իսրայելին մեղադրում է Երուսաղեմի արևելյան արտաքական մասի վերջնական բռնակցում իրականացնելու ջանքերի մեջ: աստաթղթի բովանդակությունը հայտնի է արձել Լոնդոնի «Գարդիան» թերթին, որը ելավ հրատարակման մեջ նշում է, որ Իսրայելի կառավարությունն իր նպատակին հասնելու համար այդ բաժանում հրեական ավանգարդ է կառուցում: Փաստաթղթի հեղինակները համարում են անօրինական բնակավայրեր: Իսրայելն օգտագործում է նաև Այսրիդանում կառուցվող սահմանազանից արևել: Արևելյան Երուսաղեմի բռնակցմանն ղրկված ֆայլերի նպատակն է Երուսաղեմի նկիրը դուրս բերել դառնափառ-իսրայելական բանակցությունների բաժանակցերից:

Բայց այդ ֆայլերը կարող են հանգեցնել Արևելյան Երուսաղեմում աղբյուր արաբների արձանականացմանը:

Արևելյան Երուսաղեմում Մեծ Բրիտանիայի գլխավոր հյուպատոսարանում կազմված խորհրդարանական փաստաթուղթը դասարանվել է Եվրոմիության արտգործնախարարների երկուսուկես օրը կայանալի հանդիման մասնակիցների համար: Ընթացիկ կիսամյակում ԵՄ-ում նախագահում է Մեծ Բրիտանիան:

Պաղեստինցիները ձգտում են, որ խաղաղ կարգավորման բաժանակցերում իրենց աղաքա անկախ ղեկավար մայրաքաղաք դառնա Երուսաղեմը: Մինչդեռ Իսրայելը համաձայն չէ կիսել այդ ֆաղաքը, որի արևմտյան մասում աղբյուր են գլխավորապես հրեաներ, իսկ արևելյան մասում՝ արաբներ:

Պինոչետն իր 90-ամյակը դիմավորեց սնային կալանքի մեջ

Չիլիի նախկին բռնապետ Աուգոստո Պինոչետն էր իր 90-ամյակի օրը նշել է սնային կալանքի դրամաներում: BBC-ն նշում է, որ նա օրական անգամ կալանավորվել է նոր մեղադրանքների կառավարությանը, որոնք կալան են 1974 թ. Չիլիում իշխանությունների ստանկ գործողության ժամանակ 119 այլադրանքների անհետացման հետ:

Դասավոր Կիլյոն Մոնեիզիոն անձամբ այցելել է Պինոչետին, որպեսզի դասնի նրան երկայնագույն օրը մեղադրանքների մասին: Սակայն օրը Պինոչետին գրավի դիմաց ազատ արձակել սնային կալանքից:

Ավելի վաղ նախկին բռնապետը երկու անգամ մեղադրվել էր իրավախախտումների հետևողական հանցագործությունների մեջ: Բայց կու դեռիմում էլ դասավարություններն անապահ էին մնացել, քանի որ բռնակցող նրան զործնական էին ձանաչել: Վերջերս անցացված նոր փորձաքննությունը ցույց տվեց, որ ներքին առողջական վիճակն իրականում

այնքան էլ ողբերգական չէ, երբ նա ի վիճակի է ներկայանալ դասարան: Յրանստորեցը նշում է, որ չորեքշաբթի օրը դասավոր Կալոյո Մեդայի ներկայացրած աղաքույցների համաձայն, Պինոչետը 1980-2004 թթ. հարկային վարչությունից թափարկել է ԱՄՆ-ի ել արկներով բանկերում առնվազն 27 մլն դոլար ունենալու փաստը: Արդարադատությունն այդ գումարը համարում է անօրինական գործարքների, մասնավորապես զաղսնի զինավաճառի արդյունք:

Եվրոպացիների հեռախոսագրույցները ել էլեկտրոնային նամակները կդադարանան կես տարի

Եվրոպայի իրազեկում հասնակ հանձնախումբը հաստատել է հեռախոսագրության ընկերությունների կանոնները, որոնք դասավորեցնում են կես տարի դադարեցնելու բաժանողների բոլոր հեռախոսագրույցների ել էլեկտրոնային գրառության սկայնները: «Ռոյթեր» գործակալությունը հաղորդում է, որ կանոնները հաստատվել են 33 «կողմ» և 8 «դեմ» ձայներով: Նախատեսված է դեկտեմբերին անցկացնել լիակազմ կերպով: Փաստաթղթի նախագիծն արձակվել է ակտիվորեն դասարանում են Մեծ Բրիտանիայի ներկայացուցիչները:

Եվրոմիությունը դասարանվում է նման միջոցներ ձեռնարկել ահաբեկչության ել հանցագործության մյուս ձևերի դեմ մղվող դասարանի բաժանակցերում: Նման միջոցառումների հրատարակումն ակնհայտ դարձավ Մարտիի ել Լոնդոնի ահաբեկչություններից հետ:

Ենթադրվում է, որ հեռախոսագրության ընկերություններին կդասարանվեն սկայններ դադարեցնելու զանգահարողների անուններին, հասցեների ել Տիմ Լարսերի, հավաքող համարների վերաբերյալ: Կառավարված նաև կանչվող բաժանողներին վերաբերող տեղեկություններ: Նաև ենթադրվում է սկայններ դադարեցնել IP հեռախոսակալող կիրառման իրականացվող հեռախոսագրույցների վերաբերյալ: Ամերիկացի սարավորումներ չունեցող ընկերություններին կդասարանվեն ձեռք բերել դրան:

Եվս մեկ դասարան չինական փմիական գործարանում

Անցած 1 ամսում երկրորդ դասարան է տեղի ունեցել Չինաստանի փմիական գործարանում: «Մայ Եյու» հեռուստաընկերությունը հաղորդում է, որ հինգուկես օրը ՉժՊ հարավարևմտյան Չունցիցի իշխանության դասարանում էր ընթացում «Յինգսե» ընկերությանը դասարանող փմիական գործարանում: Պայթյունի հետևանքով զոհվել է 1 մարդ: Տարհանվել է գործարանից ոչ հեռու զսնվող ավանի մոտ 6000 բնակիչ: Տեղական իշխանությունները նաև հայտնել են, որ դասարանի հետևանքով մոտակա գետի մեջ է թափվել բեռնաղբ: Նրանք բնակչությանը կոչ են արել չօգտագործել գետի ջուրը:

Ավելի վաղ՝ նոյեմբերի կեսերին խոսք էր գնում երկրի մեջ Չինաստանի հյուսիս-արևելյան զսնվող Չզիլին ֆաղաքի փմիական ձեռնարկությունում: Դրա հետևանքով Սուազի գետի մեջ էր թափվել բեռնաղբի հսկայական ֆա

նակություն: Ամուրի մեջ թափվող Սուազիի ՉժՊ հարթին ֆաղաքի ջրամասակարարան գլխավոր աղբյուրն է: Զաղաքի բնակչությունը հասնում է մոտ 10 միլիոնի: Գետի աղտոտման դասարանով ընդհանրված է հարթի 3,8 մլն բնակիչների ջրամասակարարանը:

Առկա է վստահ, որ աղտոտումը կարանավի Ամուր գետում ել կառավարան Ռուսաստանի հեռախոսարանային բնակավայրերին, մասնավորապես հարավարևելյան ել Ամուրի Կոնսոմոլսկին: Ի դեպ, հարավարևելյան հարթից ընդամենը 700 կմ է հեռու: ՌԴ բնության վերահսկողության վարչության տեսուչներն արափին իրավիճակների նախարարության արաձայնի մարմինների ախտահարողների հետ մեծապես վերահսկում են Ամուր գետի ջրերի վիճակը: Երկվա դրությամբ Ամուրում աղտոտման դեպքեր չեն հայտնաբերվել:

60-ականներին՝ գրեթե միաժամանակ, լույս տեսան երկու գիրք, որոնցից մեկը հեղինակել էր կինոռեժիսոր Գրիգորի Կոզմիցեյը, իսկ մյուսը՝ լեհ կնոնարտիստ 3ան Կոսսը: Նրանցից յուրաքանչյուրը ներկայացնում էր Շեքսպիրի իր ընկալումը, բայց երկուսի գրքերն էլ միանման վերնագիր ունեին: «Մեր ժամանակակից Շեքսպիրը»: Շասերն են փորձել ինչ-որ կերպ դարձաբանել Շեքսպիրի մեծական արդիականության առեղծվածը նրա մահվանը հաջորդած հարյուրամյակների ընթացքում: Դանիացի փիլիսոփա Սյորեն Կիերկեգորը այդ առեղծվածի իր մեկնաբանությունն ուներ. «Թող մյուսները զանգազվեն վաս ժամանակներից, ես սրտնուրով եմ, որ մեր ժամանակը խղճով է ու քննիչ, որովհետև զուրկ է կրից: Դրա համար էլ իմ հո-

հանդիմանքը մեկնումեկին, որը կասի՝ ինչ ասել էիր, եթե Շեքսպիր չհաղապարհ: Տոգեֆ Ֆայնսն իր հոգու փրկությունն արդեն աղափարկել է. նա մարմնավորել է հենց իրեն՝ անմահ դամաստուզին: 1999-ին, երբ Շեքսպիրյան «համաճարակի» բարձրակետին Ամերիկյան կինոակադեմիան հինգ «Օսկար» դարձրեց Տոն Մեդեյնի «Սիրահարված Շեքսպիրը» ռոմանտիկ կասկեթրոպիան, Կաննի միջազգային փառատոնում բոլորի ուշադրությունը գրավեց մի ուրիշ ֆիլմ, ավելի միջոց, այն 14 ռոմանտիկ հասկածը դեռեա անավարս ֆիլմից, որը ներկայացնում էր բոլորովին այլ Շեքսպիր: «Տիսու Անդրոնիկոս»-ը միևնույն այդ էկրանացումը ձեռնարկած ռեժիսորին՝ ամերիկացի Տոպի Թեյնորին, ասերն անխոհեմ խեղճ համարեցին:

դասում, որը համարում էր, թե ավելի լավ է «Շեքսպիրին հասանելի դարձնել 20 միլիոն կինոհանդիսատեսներին, թեև կա 2 հազար մասնաճանաչողություններ արտաքին հիմնա մայրուղու է վերածվել, որով ընթանում են բոլորը: «Միջամատային զիեռվա երազը» կասկեթրոպիան հերթական էկրանացման մեջ գործողությունը փոխարկել է 19-րդ դարավերջի Իսպիա, եւ Շեքսպիրյան հերոսները շրջում են հեծանիվներով: Լավ է, որ գոնե դիցաբանությունն են գրեթե մնացել ժամանակի այդ սեխնիկական նոտայը գործի դնելու անհրաժեշտությունից: «Ռիչարդ 3-րդի» վերջին կինոարձագանակում դեմոնը միջնադարից տեղափոխվել են 20-րդ

դասկերներ, հրազեն, զանգստերական հավել- հարդարներ, նեոնային լույս, հավայական վեր- նաեառիկներ, բնորոշ, որի ազդեցության սակ Ռոմեոն սիրահարվում է Տոպիեթին: Լուր- մանը հավաստիացնում է, որ ձգտել է Շեքսպիրի ժամանակները՝ եղիսաբեթյան դարաշրջանը, վերահարյել 20-րդ դարի հարյուրամյակի դասկերներով: Մինչ այդ Շեքսպիրյան ողբեր- գոթյան ամենահամարձակ փոխակերպումը կինոյում ընդունված էր համարել Ռոբերտ Ռայզի եւ Ջեյմս Ռոբինսոնի «Վեսպայոյան դասկությունը»: Բայց MTV-ի սեսառնովակ- ների ոճով ստեղծված «Ռոմեո եւ Տոպիեթ»-ի ֆունին «Վեսպայոյան դասկությունը» այն- ան հնաժամ է թվում, որան Շեքսպիրյան դա- ռաշրջանը՝ մեր օրերի սեսառնկունից: Այնու- ժամին այսօր ընկալվում է իբրև նախադա- ռառում, ուստի Բիլի Շեքսպիրը թվում է ավե- լի ընկալելի: Մինչդեռ Տոպի Թեյնորն անփո- փոխ է թողել Շեքսպիրյան միևնույն գործողու-

ՄԵՐ ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԻՑ ԲԻԼԻ ՇԵՔՍՊԻՐԸ

զին միջոց երգվում է հեթ՝ դեռի ֆին կասկա- ռանն ու Շեքսպիրը: Այնտեղ ասում են, սիրում, սղանում են իրենց բեմաման, նգովում նրա ժառանգներին սերնդեսերնդ, այնտեղ մեղիք են գործում: Եթե ասումակենի Կիերկեգորի միջոց, աղա սղառողական հոգեբանությամբ ներծծված մեր հասկենկաս ժամանակներում վառ կանոն ու մեծ կրեռով աղբյուր ցանկու- թյամբ միևնույն բացատրել Շեքսպիրյան էկրանա- գումներն ընդ ալիք, որ սկիզբ է առել 90-ական- ներից:

1593-ին գրված այս ողբերգությու- նը չի դասվում թասերագրի լավա- գրված գործերի շարքը եւ ի լրումն՝ նրա ամենաբիթս ու արյունալի միևնույն համարումն ունի: «Սա, իս- կադեմ, Շեքսպիրի ամենադասկան գործն է», ընդունում է Տոպի Թեյ- նորը, բայց եւ, նրա խոստովանու- թյամբ, միակը, որ մինչեւ հոգու խորը ցնցել է իրեն: «Դավար է դասկերացնել որեւէ ժամանակա- կից սցենարիստի, ով այդքան հե- ռուն գնացած լինի դասկություն- նը նկարագրելիս», ասում է Թեյ- նորը: 1994-ին նա «Տիսու Անդրո- նիկոսը» արդեն բեմադրել է Նյու- յորկյան բեմում եւ միջոցով ներ- կայացումն էկրան փոխարկելու մասին: Կարելի է կարծել, թե կինո- յում նորելով ռեժիսորը, հազիվ զինվոր դարձած, որեւէ է գեներա- լի ուսադիրներ վասակել: Բայց թասերական աշխարհում, որ Տո- լի Թեյնորը հայտնի անում է, այդ ուսադիրները նրան վաղուց են շնորհվել: Ինչ վերաբերում է Շեքսպիրի նրա մեկնաբանու- թյանը, «մեր ժամանակակից Շեքսպիրը» ար- սահայտությունը ինչպես ասերի, այնպես էլ Թեյնորի համա՝ ողջակի իմաստ է սացել: Ա- վանդական Շեքսպիրն այսօր ակնհայտն են այնքան էլ հարզի չէ: Նորոյա էկրանացումնե- ռում ջանում են նրան ամեն կերպ արդիակա- նացնել ու վերաիմաստավորել, թեւ «թանգա- ռանային փոքուց» մարված Շեքսպիրը հա- ճախ ներկայանում է նաեւ «հանճարի բեռից ազատված» ավանդադասի Շեքսպիրյան ռե- ժիսորին սեղծելով դեմը կնճոռել: Այս մայայու- թյունը ձեռակերպել է դեռ Ալան Դենթը՝ Լորենս Օլիվիեի Շեքսպիրյան ֆիլմերի գրական խորհ-

Ռուկիեր Էվերեց եւ Միշել Փֆայֆերը «Միջամատային զիեռվա երազում»

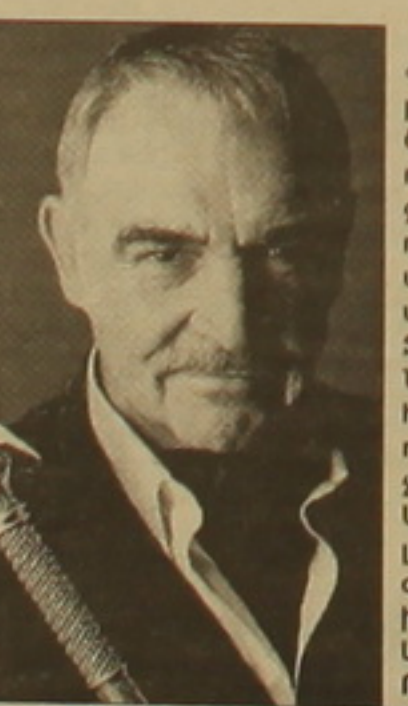
դարի 30-ականները՝ վերահաս ֆաշիզմի չա- ռագրված արիները, եւ Անգլիայի թագավորն էլ՝ իբխանասեղծության մարմնացված բունված ա- ղյունարբու Ռիչարդ Գլոստերը, նման է Գիլե- ռին: Նույնիսկ Շեքսպիրի այնպիսի երվյալ երկ- ղագու, ինչպիսին Ջեյմս Բրանան է, «Սիրո աղադրում միգրե» նկարահանելով, չի դի- մացել այժմեականացման գայթակղությանը: Այստեղ ամեն ինչ հիցեցնում է 30-ականների վերջի հոլիվուդյան մյուզիկի մթնոլորտն ու «ջազի դարաշրջանի» մայրամուտը: Իսկ Բայց Լոստանի համարահայտ «Ռոմեո եւ Տոպիեթ»-ը ասղարեզ է նեթել փոփ մեակույթի ամբողջ զինանոցը՝ լիմուզիններ, ուրբանիսական

թյան վայրն ու ժամանակը. «Տիսու» դեմոն- րը կասարվում են 401 թվականին, 700-ում, երբ գործի հարճակունը Գավերճական Բաղա- փի վառ դարաշրջանի մասնակց: Բայց էկրանա- վորելով մի ողբերգություն, որը, հենց ռեժիսորի բնորոշմամբ, «մարդկային կարեկցանքի եւ դասկանության հիաստանչ հեծազոսություն է», Թեյնորը, իր խոսքերով, «ձգտել է հանդիմարել սարբեր ժամանակաշրջաններ, դարեր եւ հաճ- դիասեստիք ընկղմել նրա համար բոլորովին նոր աշխարհ»: Դա դասկանական, էկլեկտիկ աշխարհ է, որ բոլոր ժամանակները իրեն կնիին են թողել, որովհետեւ Շեքսպիրյան ամեն մի ողբերգություն հենց բոլոր ժամանակների դասկություն է:

ԲՈՆՈՒ ԴԱՏԱՆՈՐ

Էդիթբուրգի ամենաչափազանց թաղամասում ֆառնթիթիթիթ, սեազործ բանվորի եւ հա- վաբարուսու ընթանիումն ենված շղան մանկության արիներին փող վասակելու համար հոր հին սայլով կաթ էր բաժանում: Նրա ամենօրյա երթուղին ընդգրկում էր նաեւ «Ֆոթիս» բարճարակառ ուսումնարանը, որը անգլիացի գրող 3ան Ֆլեմինգի, թե մակա- սագրի մահաճուրդով, միևնույն արդյունք գործակալ Ջեյմս Բոնդը՝ Ջոնեթիի աղագա հերոսը: 13 արեկանից Շոնը թողել է ուսումը, բայց հեծագայում ջանադրաբար գրաղվել իմենագրագացմամբ: Նա ամբողջ օրը հանրա- յին գրաղարանում, բառարանը ձեռնի, սենում էր Շեքսպիրի, Շոուի, Պրուսի, Դոստոևսկու գործերի վրա, իսկ երբ գրաղարանը փակվում էր, սանը, ձայնարկիչի օգնությամբ, աշխա- տում էր Էսկել Էոսլանդացու իր թունդ առագա- նությունը: 1946-ին՝ 16 արեկանում Շոնը զինվորական նավաստի դարճավ: Սակայն ա- ղագայում անխոցելի Ջեյմս Բոնդը 3 արի անց սասանոսի խոցի դասճառով սեղծված էր հրաճեծ սալ ծառայությանը: Կահույի ո- ղորկնան դասընթաց անցնելուց հետո նա դա-

զաղներ էր ողորկում: Մի ան- գամ, երկար աշխատելուց հոգնած, Շոնը որոշեց զիե- ռել արեսասնոցում: Ջոնի ու ընկղոմանելու ոչ մի հար- մար բան չկար, նա եղավոր- վեց նոր դասաստված դա- գաղում, իսկ առավոսյան արթնանաղով՝ գլխի չէր ընկ- նում, թե ինչպես է այնտեղ հայտնվել: Տարիներ անց թե- թերը հաղորդեցին, թե Ջոնե- ռին վախճանվել է Բաղցկե- ղից, մինչդեռ խոսքը նրա հա- ռեանի մասին էր, որը նման ազգանուն ուներ: Բայց Ջո- նեթին չեծաղեց հանդես գալ հերոսով: Նա սղատում էր, թե ով իրեն ինչպես կղախի՝ բացահայտելով իսկական բարեկամներին: Այսպիսով, վերջես կյանի 75 արին բոլորած Ջոնեթին հաղողվեց գրեթե մասնակից լինել սեփական հուղարկավորությանը:

1953-ին նա հաղթեց «Միսր երկրագունդ» մրցու- թյուն, որտեղ ներկայացնում էր Շոսլանդիան: Գնեց հրաղու- ռանը կուստրիզմով, ի վեր- ջոց, հարթեց նրա ճանաղարհը դեմի կինո: Երբ 32-ամյա Թո- մաս Օ՝Ջոնեթին առաջարկ սացաղվ խաղաղու գերլրեսու Ջեյմս Բոնդի դերը «Դոկտոր Նո» ֆիլմում, մեծեղեր խո- հուր սվեց կեղծանուն ըն- ռել: «Թոմասը հարմար անուն չէ ազգի գերեռուսի համար»: Այստեղ անհեծացաղ շո- սլանդացի դերասանի ազ- գանվան «Օ» նախաճանցը, իսկ Թոմասին փոխարիեց կարճ ու բարեհունչ Շոնը: Թեւ Բոնդի դերը Ջոնեթին գերասղ դարճեց, գաղթնի ծառայության 007 գործակալի մասին դաս- մող հոչակավոր վիղաշարի հեղինակին նա երբեք դուր չի եկել: «Շոնը բոլորովին չի համա-

դասասխանում Բոնդին». աղա Ֆլեմինգի կարծիքը: Իսկ Ջոնեթին երբեք իրացած չի եղել իր ամենահայտնի կինոհերոսով, որի դաս- սանդն էր արիներ շարունակ: Նրա հին ընկե- ռերից մեկը՝ Մայլ Ջեյնը, մսաբերում է, որ Շո- ղի մեթոմները խոսափում էին նրա հեծ Բոն- ղի մասին խոսելուց: «Շոնը, համոզված էր Թեյնորը, աս ավելի մեծ դերասանական ծիր ունի, Բան անհրաճեծ է Բոնդի հոմա- նիցը»: «Ջոնեթին բացարճակ ոլորթեստիալ- ների հին դրոցից է», վկայում է նաեւ նրան «Ինդիանա Ջոնս»-ում նկարահանած Սթիվը Սփիլբերգը: Ճիշտ է, 1988-ին Ջոնեթին «Օսկա- ռի» արճանագաղ Բրայան Դե Պալմայի «Ան- ճեռնմիտելիները» ֆիլմում իղաղացի ոստի- կանի դերակասարման համար, բայց խոսո- վանում է. «Երբեք առանճնաղես չեմ հեծաղր- վել, թե ակաղեմիական մրցանակներն ինչ- պես են շնորհվում: Ըստերուպիին, միևնու- յեք եծեծս եւ իթղ ամենուր խոթես, որ եեղ նկասեն: Ջեք Նիղլսոնի եւ Դասթին Չոֆմանի նման շղաները գղուս են հանել, թե ինչն ին- չոց է, բայց ես՝ ամենեկին»:

Արճե
ղիպրեել
✓ 1 դեկեմբերի, 22.30 31
«Խլուրդը»՝ Ռեժիսոր՝ Ալեխանդր Խորրովսկի: Դերերում՝ Ա. Խորրովսկի, ժակլին Լուիս, Սառա Լորենսո, Դավիդ Սիլվա, Ալֆոնսո Արաու: Մեխիկա, 1971:
Ալյաբանական վեթերն՝ սլուրեաղիզմի ջասագղներից մեկի սոդագղությամբ:
✓ 1 դեկեմբերի, 23.05 Երկր Մեղիա
«Չափագանց գեղեցիկ իեզ համար»՝ Ռեժիսոր՝ Բրե-

րան Բիլի: Դերերում՝ ժեռար Դոլդարյոյ, ժոզիան Բալասկո, Կարլ Բոնե: Ֆրանսիա, 1989:
Կաննի հասղվ մրցանակին եւ 5 «Սեզարի» արճանագած հեզնաղ կասակեղություն, որի հերոսն իր անուր Բասոդա- ռուսում գերաղասում է գեղեցիկ կնոցից:
✓ 2 դեկեմբերի, 23.45 Ամենակող
«Ասկաններ եւ հրեծներ»՝ Ռեժիսոր՝ Բիլ Ջոնոն: Դերե- ռում՝ Յան Մաղիելն, Բեռնդան Ֆրեյզեր, Լին Ռեղբերյով: ԱՄՆ - Մեծ Բրիտանիա, 1998:
Կենսագրական ֆիլմ ամերիկացի ռեժիսոր Ջեյմս Ուեյլի կյանի դրամասիկ վերջաբանի մասին:
✓ 4 դեկեմբերի, 14.30 31
«Կախարղուսու սեր»՝ Ռեժիսոր՝ Որնե Սանգոր: Դերերում՝ Վանեսա Պարաղի, ժան Ռեն, ժաննա Մոր: Ֆրանսիա, 1997:

Կասակեղություն ժամանակակից կախարղների կյանից:
✓ 4 դեկեմբերի, 20.05 Կուլեպրա
«Բեմեզրի լույսերը»՝ Ռեժիսոր՝ Չարլի Չարլի: Դերե- ռում՝ Չ. Չարլի, Զլեր Բլում, Բասթեր Զիթոն: ԱՄՆ, 1952:
Գուղչի մեղղոցում արղեն արիին առած ծաղրածուի մասին:
✓ 4 դեկեմբերի, 23.30 Կուլեպրա
«Նախագահի մաղը»՝ Ռեժիսոր՝ Եղի Կավալերուղի: Դե- ռերում՝ Ջղիսղավ Մրոճեաղի, Մարել Վաղեաղի: Լեհաստան, 1977:
Բեղիցի կինոփառասոնի հասղվ մրցանակին արճանա- գած դասմական կինոկսաղ, որի հերոսը Լեհաստանի առա- ջին նախագահն է:

Էջր դասրասեց ՉԱՎԵՆ ԲՈՅՈՒՅՆԱԸ

ԱԶԳ-ՆԵՐԴԻՐ

ՄԱՍՆԱՎԱԿՐԻԵԳՐԱՄ

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ
ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆԸ ՏԵՂԵԿԱՑՆՈՒՄ Է

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԾԱՆՈՒԹՈՒՄ

ՀՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԱՌԵՆԹԵՐ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՈՒՅՔԻ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ «ԱՃՈՒՂԻ ԿԵՆՏՐՈՆ» ՊԵՏԱԿԱՆ ՈՒՎ ԱՌԵՎՏՐԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀՐԱՎԻՐՈՄ Է ԱՃՈՒՂԻ, ՈՐԸ ՏԵՂԻ ԿՈՒՆԵՍԱ ԶԵՐԵՎՄԱՆ, ՂԱՆՋԱՐԹԻ 23/4-ՐԴ ՀԱՐԿ ՀԱՍՑԵՈՒՄ ՎԱՃԱՎՈՒՄ Է

Համաձայն ՀՀ կառավարության 2005թ. հոկտեմբերի 20-ի թիվ 1838-Ն որոշման «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության աշխատակազմ» ղեկավան կառավարչական հիմնարկի օտարման ենթակա զույգ

Հ/Հ	Գույքի անվանումը	Բանակը /հատ/	Ծնոթեթ- ման թ/թ.	Գնահա- ված արժեքը /դրամ/	12.12.05թ. ամսուրի		27.12.05թ. ամսուրի		11.01.06թ. ամսուրի		26.01.06թ. ամսուրի		10.02.06թ. ամսուրի	
					մեկնա- րկային զին /դրամ/	նախա- ված /դրամ/	մեկնա- րկային զին /դրամ/	նախա- ված /դրամ/	մեկնա- րկային զին /դրամ/	նախա- ված /դրամ/	մեկնա- րկային զին /դրամ/	նախա- ված /դրամ/	մեկնա- րկային զին /դրամ/	նախա- ված /դրամ/
1	Էլեկտրոնային	2	1984	7334	800	40	640	32	512	26	410	21	328	17
2	Բազմաբնակարան կ/հ-1	30	1976	94900	9500	475	7600	380	6080	304	4864	244	3892	195
3	Բազմաբնակարան ՂՈՒ ՊՍՏԱԿ	7	1978	16607	1700	85	1360	68	1088	55	871	44	697	35
4	Հասակ փայլեցնելու մեքենա կ/հ-101	5	1979	10487	1100	55	880	44	704	36	564	29	452	23
5	Սառնարան	1	1969	3721	400	20	320	16	256	13	205	11	164	9
6	Սառնարան ԶԻԼ	2	1978	3721	400	20	320	16	256	13	205	11	164	9
7	Սառնարանային մեքենա	2	1983	2004317	200500	10025	160400	8020	128320	6416	102656	5133	82125	4107
8	Սառնարան Սարգվո	1	1982	1026	200	10	160	8	128	7	103	6	83	5
9	Հեռուստացույց Գարիզոն	1	1939	8779	900	45	720	36	576	29	461	24	369	19
10	Հեռուստացույց Ռադոլգա	1	1987	903	100	5	80	4	64	4	52	3	42	3
11	Հակահրդեհային ապարատ	1	1991	406	100	5	80	4	64	4	52	3	42	3
12	Հասակ լվանալու մեքենա Օձեգա	3	1990	6799	700	35	560	28	448	23	359	18	288	15
13	Ձեռնի չորացուցիչ	1	1980	489	100	5	80	4	64	4	52	3	42	3
14	Տեսամագնիստոֆոն ԵՎԱ-158	1	1989	1192	200	10	160	8	128	7	103	6	83	5
15	Տեսամագնիստոֆոն ՎՄ-12	1	1990	678	100	5	80	4	64	4	52	3	42	3
16	Տասանագրիչ Օսցիլոգրաֆ	1	1980	18136	1900	95	1520	76	1216	61	973	49	779	39
17	Ֆիլեր-ագրեգատ	5	1979	10720	1100	55	880	44	704	36	564	29	452	23
18	Նստարան	3	1975	10977	1100	55	880	44	704	36	564	29	452	23
19	Օդորակիչ ԲԿ-1500	10	1977	22171	2300	115	1840	92	1472	74	1178	59	943	48
20	Օդորակիչ ՍԱՈՒ	2	1990	12170	1300	65	1040	52	832	42	666	34	533	27
21	Մագնիստոֆոն ՏԵՄՊ	1	1986	2162	300	15	240	12	192	10	154	8	124	7
22	Մոտոցիկլ	1	1958	4295	500	25	400	20	320	16	256	13	205	11
23	Օդանոցի կանցնուկ	3	1980	79083	8000	400	6400	320	5120	256	4096	205	3277	164
24	Սրճի էլեկտրական	1	1988	2022	300	15	240	12	192	10	154	8	124	7
25	Ժամացույց՝ Եվրոստան	1	1979	1568	200	10	160	8	128	7	103	6	83	5
26	Հոսանքի միացման շիբ	1	1988	37960	3800	190	3040	152	2432	122	1946	98	1557	78
27	Հյուսանոցային	1	1988	2977	300	15	240	12	192	10	154	8	124	7
28	Ռադիոկայան Ռ-109	1	1958	4390	500	25	400	20	320	16	256	13	205	11
29	Ռադիոկայան ՏՈՒ-100	1	1980	2865	300	15	240	12	192	10	154	8	124	7
30	Վիդյուոսր (սասանակ)	3	1976	1258	200	10	160	8	128	7	103	6	83	5
31	Վիդյուոսր	1	1968	386	100	5	80	4	64	4	52	3	42	3
32	Կինոպրոյեկտոր	1	1977	14059	1500	75	1200	60	960	48	768	39	615	31
33	Ծուր հավառող մեքենա	1	1979	1677	200	10	160	8	128	7	103	6	83	5
34	Հեռուստացույց Ռուբին	5	1968	38835	3900	195	3120	156	2496	125	1997	100	1598	80
35	Դիպլոմատիկ Սվիչազ	1	1980	780	100	5	80	4	64	4	52	3	42	3
36	Ժամացույց	4	1969	44287	4500	225	3600	180	2880	144	2304	116	1844	93
37	Թուղթ կարող մեքենա (Ասոլյեկ)	3	1969	244	100	5	80	4	64	4	52	3	42	3
38	Կանչող սար	1	1977	271	100	5	80	4	64	4	52	3	42	3
39	Տրանսմյուսեր	1	1985	243	100	5	80	4	64	4	52	3	42	3
40	Փոփոխիչ Օձեգա	6	1990	2503	300	15	240	12	192	10	154	8	124	7
41	Պասձենահան մեքենա ԽԵՄԻ- 9500	1	1989	318280	31900	1595	25520	1276	20416	1021	16333	817	13067	654
42	Պասձենահան մեքենա ԽԵՄԻ- 8500	2	1992	377536	37800	1890	30240	1512	24192	1210	19354	968	15484	775
43	Պասձենահան մեքենա ԽԵՄԻ-9400	1	1981	318280	31900	1595	25520	1276	20416	1021	16333	817	13067	654
44	Պասձենահան մեքենա ՆՐ-1215	1	1990	33369	3400	170	2720	136	2176	109	1741	88	1393	70
45	Համակարգիչ 286DX	1	1989	643	100	5	80	4	64	4	52	3	42	3
46	Համակարգիչ 488DX	3	1992	562369	56300	2815	45040	2252	36032	1802	28826	1442	23061	1154
47	Գայլիկոնող հասոց	1	1968	1692	200	10	160	8	128	7	103	6	83	5
48	Խառասային հասոց	1	1968	1218	200	10	160	8	128	7	103	6	83	5
49	Համակարգիչ Պենսիում-111	2	1999	500134	50100	2505	40080	2004	32064	1604	25652	1283	20522	1027
50	Համակարգիչ FSP-2.4	1	2001	771970	77200	3860	61760	3088	49408	2471	39527	1977	31622	1582
51	Ջրային փոփոխիչ Պենսիում	1	1997	56275	5700	285	4560	228	3648	183	2919	146	2336	117
52	Հոսանքի միացման կեծ (ՇԻԲ)	1	1988	2097	300	15	240	12	192	10	154	8	124	7
53	Սրճի էլեկտրական	1	1995	96759	9700	485	7760	388	6208	311	4967	249	3974	199
54	Համակարգիչ Պենսիում 1	3	1995	1327905	132800	6640	106240	5312	84992	4250	67994	3400	54396	2720
55	Համակարգիչ Պենսիում -100-ից Պ-166	12	1997	4883461	488400	24420	390720	19536	312576	15629	250061	12504	200049	10003
56	Տոնի սար	5	1998	416075	41700	2085	33360	1668	26688	1335	21351	1068	17081	855
57	Լար-Տոմ 486	1	1997	211683	21200	1060	16960	848	13568	679	10855	543	8684	435
58	UPS-500	3	1995	56125	5700	285	4560	228	3648	183	2919	146	2336	117
59	Սարի Back-Pro	12	1995	509595	51000	2550	40800	2040	32640	1632	26112	1306	20890	1045

Հ/Հ	Գույքի անվանումը	Բանակը /հատ/	27.02.06թ. ամսուրի		14.03.06թ. ամսուրի		29.03.06թ. ամսուրի		13.04.06թ. ամսուրի		28.04.06թ. ամսուրի		15.05.06թ. ամսուրի	
			մեկնա- րկային զին /դրամ/	նախա- ված /դրամ/	մեկնա- րկային զին /դրամ/	նախա- ված /դրամ/	մեկնա- րկային զին /դրամ/	նախա- ված /դրամ/	մեկնա- րկային զին /դրամ/	նախա- ված /դրամ/	մեկնա- րկային զին /դրամ/	նախա- ված /դրամ/	մեկնա- րկային զին /դրամ/	նախա- ված /դրամ/
1	Էլեկտրոնային	2	263	211	11	169	9	136	7	109	6	88	5	
2	Բազմաբնակարան կ/հ-1	30	3114	156	2492	125	1994	100	1596	80	1277	64	1022	52
3	Բազմաբնակարան ՂՈՒ ՊՍՏԱԿ	7	558	28	447	23	358	18	287	15	230	12	184	10
4	Հասակ փայլեցնելու մեքենա կ/հ-101	5	362	19	290	15	232	12	186	10	149	8	120	6
5	Սառնարան	1	132	7	106	6	85	5	68	4	55	3	44	3
6	Սառնարան ԶԻԼ	2	132	7	106	6	85	5	68	4	55	3	44	3
7	Սառնարանային մեքենա	2	65700	3285	52560	2628	42048	2103	33639	1682	26912	1346	21530	1077
8	Սառնարան Սարգվո	1	67	4	54	3	44	3	36	2	29	2	24	2
9	Հեռուստացույց Գարիզոն	1	296	15	237	12	190	10	152	8	122	7	98	5
10	Հեռուստացույց Ռադոլգա	1	34	2	28	2	23	2	19	1	16	1	13	1
11	Հակահրդեհային ապարատ	1	34	2	28	2	23	2	19	1	16	1	13	1
12	Հասակ լվանալու մեքենա Օձեգա	3	231	12	185	10	148	8	119	6	96	5	77	4
13	Ձեռնի չորացուցիչ	1	34	2	28	2	23	2	19	1	16	1	13	1
14	Տեսամագնիստոֆոն ԵՎԱ-158	1	67	4	54	3	44	3	36	2	29	2	24	2
15	Տեսամագնիստոֆոն ՎՄ-12	1	34	2	28	2	23	2	19	1	16	1	13	1
16	Տասանագրիչ Օսցիլոգրաֆ	1	624	32	500	25	400	20	320	16	256	13	205	11
17	Ֆիլեր-ագրեգատ	5	362	19	290	15	232	12	186	10	149	8	120	6
18	Նստարան	3	362	19	290	15	232	12	186	10	149	8	120	6
19	Օդորակիչ ԲԿ-1500	10	755											

ԱԶԳ-ՆԵՐՈՂԻՐ

Մասնավորեցում

Table with 13 columns: ID, Name, and 11 numerical values representing various metrics or shares.

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության աշխատակազմի կողմից սրամարդկան սվալների գույքի գնումը... Ամուսնու կառուցումը... Ամուսնու կառուցումը...

ՀՀ կառավարության առընթեր ղեկավարման վարչություն

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Տ Կ ՈՒ Թ Յ ՈՒ Ն

մրցութային մասնավորեցվող «Արագածոտնառոտաս» ՓԲԸ-ի մասին

Առաջնորդվելով ՀՀ կառավարության 2005թ.-ի հունիսի 29-ի թիվ 956-Ն որոշմամբ, ՀՀ կառավարության առընթեր ղեկավարման վարչությունը հրավիրում է մասնավորեցման բոլոր սուբյեկտներին մասնակցելու «Արագածոտնառոտաս» ՓԲԸ-ի բաժնեկցիների մասնավորեցման մրցութին:

Table with 2 columns: Item description and numerical value. Includes items like '1. Ամուսնու կառուցումը', '1.1. Ամուսնու կառուցումը...', etc.

2. Ընկերության հաշվետվողի ցուցանիշներ (01.01.2005թ դրությամբ)

Table with 4 columns: Index, Description, Value, and Unit. Shows financial indicators like '2.1. Ոչ ընթացիկ ակտիվներ', '2.1.1. Հիմնական միջոցներ', etc.

** ներկայացված են հիմնական միջոցների սկզբնական արժեքները... 2.5 Համաձայն ՀՀ կառավարության N956-Ն, 29.06.05թ. որոշման, ԸՆԿերությունը 1999-2004 թվականների ընթացքում գործունեության արդյունքում վճարման ենթակա փոխարժեքների գծով մարտավարություններ չունի:

3. Մրցութին մասնակցելու դրամային

3.1 Մրցութին մասնակցելու իրավունք ունեն մասնավորեցման այն սուբյեկտները (կամ նրանց լիազոր ներկայացուցիչները), որոնք սահմանված կարգով վճարել են մրցութի նախավճարը /սեյ 5.1 եւ 5.2 կետեր/ եւ 5.3 կետում նշված հայտ (ծեղ կարտի) է ստանալ ՀՀ կառավարության առընթեր ղեկավարման վարչության 406 սենյակում... 3.2 Մրցութային առաջարկը փակ ծառով ներկայացվում է ՀՀ կառավարության առընթեր ղեկավարման վարչությունում, 406 սենյակում... 3.3 Մրցութի մասնակցների մրցութային դրամային համադասարան ներկայացրած առաջարկությունները ղեկավարման վարչությունը ընկերության /հաստատված սվալ ընկերության կողմից/ կամ ֆիզիկական անձի /հաստատված նոտարական կարգով/ կողմից լիազորված անձի համար, զ/ գործարար ծագող... 3.4 Մրցութային առաջարկը փակ ծառով ներկայացվում է ՀՀ կառավարության առընթեր ղեկավարման վարչությունում, 406 սենյակում... 3.5 Մրցութի մասնակցների մրցութային դրամային համադասարան ներկայացրած առաջարկությունները ղեկավարման վարչությունը ընկերության /հաստատված սվալ ընկերության կողմից/ կամ ֆիզիկական անձի /հաստատված նոտարական կարգով/ կողմից լիազորված անձի համար, զ/ գործարար ծագող... 3.6 Մրցութային առաջարկը փակ ծառով ներկայացվում է ՀՀ կառավարության առընթեր ղեկավարման վարչությունում, 406 սենյակում... 3.7 Մրցութի մասնակցների մրցութային դրամային համադասարան ներկայացրած առաջարկությունները ղեկավարման վարչությունը ընկերության /հաստատված սվալ ընկերության կողմից/ կամ ֆիզիկական անձի /հաստատված նոտարական կարգով/ կողմից լիազորված անձի համար, զ/ գործարար ծագող...

3.4 Մրցութային առաջարկները ներկայացվում են հայերեն լեզվով, իսկ օտար լեզուներով գրված փաստաթղթերը կարող են ուղեկցվել թարգմանություններով:

3.5 Մրցութին ներկայացվող փաստաթղթերը ներկայացվում են տրամադրված կարգով ընթացիկ ձեռագրով:

3.6 Ծառը ղեկավարման վարչության համաձայնեցված ձևով մասնավորեցվող օբյեկտի անվանումով:

3.7 Մրցութային առաջարկները կարող են ընդունվել նաև ֆախսիմիային կարգով: Առաջարկները ՀՀ կառավարության առընթեր ղեկավարման վարչությունում գրված են ծառի մեջ եւ փակվում:

3.8 Ներկայացված ծառերը կնքվում են մասնավորեցման վարչության առընթեր ղեկավարման վարչությունում:

3.9 5.3 կետում նշված ժամկետի (տրամադրված) ներկայացված առաջարկները չեն ընդունվի:

3.10 Դիմողները մինչև 5.5 կետում նշված ժամկետի (տրամադրված) գրավոր դիմում ներկայացնելով մրցութին չմասնակցելու վերաբերյալ: Սահմանված ժամկետից ուշ ներկայացրած արդյունքի դիմումները կնքվում են մրցութային ղեկավարման վարչության կողմից:

3.11 Մրցութի դաժանեցման մրցութային առաջարկի անհամադասարանության դեպքում մրցութային առաջարկ ներկայացրած սուբյեկտները մրցութի մասնակցի կարգավիճակ չեն ստանում եւ մրցութային առաջարկը հանվում է հետագա կնքումից:

3.12 Մրցութի հարթոցի որոշման համար առաջարկվում են հետևյալ դրամայինները. մասնավորեցվող բաժնեկցիների համար առաջարկվող գինը, /նվազագույն գինը/ 10864 հազար դրամ /ներդրումների չափը/ սահմանված կարգով ստացված երաշխիքներ, այդ թվում՝ աշխատանքների (ներկայացվում է մարդ/անձով) եւ միջին աշխատանքի վերաբերյալ:

3.13 Մրցութի հարթոցը է ճանաչվում այն մասնակցից, որի առաջարկը առավելագույն չափով է բավարարում մրցութի դրամայիններին:

4. Վճարումներ եւ դրամային կնքում

4.1 Մրցութի հարթոցը 10-օրյա ժամկետում ստանում է մրցութի արդյունքների հաստատված արժանագրության օրինակը: Մրցութի մյուս մասնակցները կարող են ստանալ արժանագրության մասնակցից:

4.2 Մրցութի հարթոցը բաժնեկցիների վճարման գումարը ղեկավարման վարչությունը արժանագրության օրինակով համադասարան կարգով ֆինանսավորում է մրցութային ղեկավարման վարչության կողմից:

4.3 Որոշման մրցութի նախավճար վճարված գումարը ընդգրկվում է օբյեկտի վճարման գնի մեջ եւ մրցութային ղեկավարման վարչության կողմից հաշվարկվում է մրցութային ղեկավարման վարչության կողմից:

4.4 Համաձայն ՀՀ կառավարության 29.06.05թ. N 956-Ն որոշման, մրցութի հարթոցի կողմից առաջարկված գնի վճարումը հետ օրինակով ժամկետում ստանում է մրցութի համարվում եւ մրցութային ղեկավարման վարչությունը գնորդի հետ կնքում մասնավորեցման դրամային համադասարան ներկայացրած առաջարկի օրինակով:

4.5 Մրցութային առաջարկի ներկայացման վերաբերյալ մրցութային ղեկավարման վարչությունը ղեկավարման վարչության կողմից հաշվարկվում է մրցութային ղեկավարման վարչության կողմից:

4.6 Մրցութային առաջարկի ներկայացման վերաբերյալ մրցութային ղեկավարման վարչությունը ղեկավարման վարչության կողմից հաշվարկվում է մրցութային ղեկավարման վարչության կողմից:

4.7 Վճարումները կատարվում են Հայաստանի Հանրապետության արժույթով:

5. Մրցութի անցկացման այլ դրամային

5.1 Մրցութի նախավճարի չափը 2 172 850 դրամ

5.2 Մրցութի նախավճարի մուտքագրման հասցի հաշիվը Թիվ 1 սեղանի գանձարկային բաժանմունքի դրամային - 900013145017

5.3 Մրցութային առաջարկի ներկայացման վերաբերյալ մրցութային ղեկավարման վարչության կողմից 28-ը նոյեմբերի 2005թ., ժամը՝ 14:00

5.4 Մրցութային առաջարկի ներկայացման վայրը Բ. Երևան, Հանրապետության հրատ. կառավարական 2-րդ շենքի 3-րդ հարկի մրցութային ղեկավարման վարչությունում, 406 սենյակում

5.5 Մրցութի անցկացման օրը, ժամը եւ վայրը 28-ը նոյեմբերի 2005թ., ժամը՝ 15:30 Բ. Երևան, Հանրապետության հրատարակ. 3-րդ հարկի մրցութային ղեկավարման վարչությունում, 406 սենյակում

5.6 Ֆախսիմիային կարգով (3741) 27-65-94

5.7 Ինտերնետի վերաբերյալ URL: //www.privatization.am

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար զանգահարել հետևյալ հեռախոսահամարով: ՀՀ կառավարության առընթեր ղեկավարման վարչությունում 58-14-41

ՀՀ կառավարության առընթեր ղեկավարման վարչություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ կառավարության առընթեր ղեկավարման վարչությունը վարձակալությանը սրամարդու է արձանագրում

Table with 3 columns: Location, Area, and Price. Includes entries like 'Բ. Երևան, Արվարձան 52', 'Բ. Երևան, Կենտրոն 16', etc.

Table with 3 columns: Location, Area, and Price. Includes entries like 'Բ. Երևան, Մամիկոնյանց 60', 'Բ. Երևան, Մամիկոնյանց 60', etc.

USAID

FROM THE AMERICAN PEOPLE

YOUTH AND COMMUNITY ACTION PROGRAM

JOB ANNOUNCEMENT PROGRAM ASSISTANT

The Academy for Educational Development, Youth and Community Action Program (AED/YCAP), is seeking to fill two Program Assistant positions located in the YCAP Yerevan Office. The incumbents will eventually work with ten field staff and sixty partner communities in ten Marzes of Armenia.

The duties will include:

Working under the direction and supervision of the Project Director the Assistant will help with all aspects of implementing, monitoring and reporting on YCAP. The Program Assistant is also responsible for co-working closely with YCAP Marz Representatives to ensure the proper and timely implementation of all program field activities required to achieve the program's goals of facilitating an increase in youth activism and helping communities achieve a better understanding of, and involvement in, public issues.

The ideal candidate will:

- Have university degree
- Have three years work experience ideally in a development assistance organization or similar entity providing assistance to communities in Armenia.
- Have knowledge of community and youth development issues and approaches.
- Have good knowledge of word processing and spreadsheet programs as well as e-mail and Internet applications; knowledge of HTML is a plus
- Have an excellent knowledge of Armenian, English and Russian languages
- Have excellent communication skills
- Be ready to travel frequently throughout the Armenia as required by the overall needs of the program.

To apply, please submit a resume and a letter of interest indicating the position you are applying for, to AED/YCAP by December 7, 2005 via e-mail ycap@aed.am; fax (37410) 27 56 86 or in hardcopy to AED office, 10 Aygedzor Str. Yerevan, Armenia. Only short listed applicants will be contacted.

USAID

FROM THE AMERICAN PEOPLE

YOUTH AND COMMUNITY ACTION PROGRAM

JOB ANNOUNCEMENT FINANCE/CONTRACTING ASSISTANT

The Academy for Educational Development, Youth and Community Action Program (AED/YCAP), is seeking to fill two Program Assistant positions located in the YCAP Yerevan Office. The incumbents will eventually work with ten field staff and sixty partner communities in ten Marzes of Armenia.

The duties will include:

Working under the direction and supervision of the Project Director the Assistant will help with all aspects of implementing, monitoring and reporting on YCAP. The Program Assistant is also responsible for co-working closely with YCAP Marz Representatives to ensure the proper and timely implementation of all program field activities required to achieve the program's goals of facilitating an increase in youth activism and helping communities achieve a better understanding of, and involvement in, public issues.

The ideal candidate will:

- Have university degree
- Have three years work experience ideally in a development assistance organization or similar entity providing assistance to communities in Armenia.
- Have knowledge of community and youth development issues and approaches.
- Have good knowledge of word processing and spreadsheet programs as well as e-mail and Internet applications; knowledge of HTML is a plus
- Have an excellent knowledge of Armenian, English and Russian languages
- Have excellent communication skills
- Be ready to travel frequently throughout the Armenia as required by the overall needs of the program.

To apply, please submit a resume and a letter of interest indicating the position you are applying for, to AED/YCAP by December 7, 2005 via e-mail ycap@aed.am; fax (37410) 27 56 86 or in hardcopy to AED office, 10 Aygedzor Str. Yerevan, Armenia. Only short listed applicants will be contacted.

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը 2006 թ. համար հայտարարում է համակարգչային տեխնիկայի և հարակից սարքավորումների ստասարկմանը անհրաժեշտ թափանցանախեր և նյութեր մատակարարող կազմակերպության ընտրության հրապարակային մրցույթ:

Մրցութային առաջարկությունները անհրաժեշտ է ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետություն կենտրոնական բանկ՝ Բ. Երևան 375010, Վազգեն Սարգսյանի 6:

Մրցութային հայտերի ընդունման վերջին ժամկետը՝ 2005 թ. դեկտեմբերի 26-ին, ժամը 17-ին:

Մրցույթի հայտերի բացման օրն ու ժամը՝ 2005 թ. դեկտեմբերի 26-ին, ժամը 17:30:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման նիստը հրավիրվում է դեկտեմբերի 29-ին, ժամը 17-ին:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրապարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաև լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի գործերի կառավարչություն, հեռ. 56-04-41, ներքին՝ 18-40:

ԿՐ մամուլի ծառայություն

հնդկում են բոլոր կազմակերպություններին և հաղափառներին Կոլոդյա Անդրանիկի հուշդրամի (ծնվել է 1956 թ., բնակվել է Երևանի Ավան-Աղիցի 3 շենքի թիվ 24 բնակարանում) վերաբերյալ իրենց հայտերի տեղեկությունները հայտնել Առաքիչ և Զանաթ-Չեյրան համայնքների առաջին ասյանի դասարան կամ զանգախարել 24-01-61 հեռախոսահամարով:

Կորել է

«Կի Եյ Սոլյուցես» ՍՊԸ-ի թիվ 03U 056977 ռոես ռեգիստրի վկայականի 002 ներդիրը:
Համարել անվավեր:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ բնապահպանության նախարարությունը, «Թոմոսթեթ» ՍՊԸ-ն, եղբայրի հաղափառության 05.12.05 թ., ժ. 14-ին կազմակերպում են հասարակական լսումներ «Թոմոսթեթ» ՍՊԸ-ի կողմից շինարարական իրերի արտադրության կառուցման աշխատանքի նախագիծը վերաբերյալ: Ցանկացողները փաստաթղթի հետ կարող են նախարարական «Բնապահպանության կործանություն» ՊՈՒԿ-ում, հասցեն՝ Կոմիտաս 29, Սեր հասցեն՝ Պարոնյան 16:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի 2006 թ. համար հայտարարում է կենտրոնական բանկի օդառակիչ սարքերի վթարային և նորմաշիվային ստասարկման աշխատանքները իրականացնող կազմակերպություն ընտրելու համար բաց մրցույթի կազմակերպման մասին:

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը հայտարարում է բաց մրցույթ՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի օդառակիչ սարքերի վթարային և նորմաշիվային ստասարկման աշխատանքները իրականացնող կազմակերպության ընտրության:

Մրցութային առաջարկությունները անհրաժեշտ է ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետություն կենտրոնական բանկ՝ Բ. Երևան 375010, Վազգեն Սարգսյանի 6:

Մրցութային հայտերի ընդունման վերջին ժամկետը՝ 2005 թ. դեկտեմբերի 26-ին, ժամը 17-ին:

Մրցույթի հայտերի բացման օրն ու ժամը՝ 2005 թ. դեկտեմբերի 26-ին, ժամը 17:30:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման նիստը հրավիրվում է դեկտեմբերի 29-ին, ժամը 17-ին:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրապարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաև լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի գործերի կառավարչություն, հեռ. 56-04-41, ներքին՝ 18-40:

ԿՐ մամուլի ծառայություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի 2006 թ. ծառայողական ավտոմեքենաների վառելիքի և տալյուրերի ձեռք բերման նպատակով կազմակերպություն ընտրելու համար բաց մրցույթի կազմակերպման մասին:

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը հայտարարում է բաց մրցույթ՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ծառայողական ավտոմեքենաների վառելիքի և տալյուրերի ձեռք բերման նպատակով կազմակերպության ընտրության:

Մրցութային առաջարկությունները անհրաժեշտ է ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետություն կենտրոնական բանկ՝ Բ. Երևան 375010, Վազգեն Սարգսյանի 6:

Մրցութային հայտերի ընդունման վերջին ժամկետը՝ 2005 թ. դեկտեմբերի 26-ին, ժամը 17-ին:

Մրցույթի հայտերի բացման օրն ու ժամը՝ 2005 թ. դեկտեմբերի 26-ին, ժամը 17-ին:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման նիստը հրավիրվում է դեկտեմբերի 29-ին, ժամը 17-ին:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրապարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաև լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի գործերի կառավարչություն, հեռ. 56-04-41, ներքին՝ 18-40:

ԿՐ մամուլի ծառայություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ծառայողական ավտոմեքենաների 2006 թ. տեխնիկական ստասարկման և վերանորոգման աշխատանքների իրականացման համար կազմակերպություն ընտրելու նպատակով բաց մրցույթի կազմակերպման մասին:

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը հայտարարում է բաց մրցույթ՝ Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ծառայողական ավտոմեքենաների 2006 թ տեխնիկական ստասարկման և վերանորոգման աշխատանքների իրականացման համար կազմակերպություն ընտրելու նպատակով:

Մրցութային առաջարկությունները անհրաժեշտ է ներկայացնել Հայաստանի Հանրապետություն կենտրոնական բանկ՝ Բ. Երևան 375010, Վազգեն Սարգսյանի 6:

Մրցութային հայտերի ընդունման վերջին ժամկետը՝ 2005 թ. դեկտեմբերի 26-ին, ժամը 17-ին:

Մրցույթի հայտերի բացման օրն ու ժամը՝ 2005 թ. դեկտեմբերի 26-ին, ժամը 17:30:

Մրցույթի արդյունքների ամփոփման նիստը հրավիրվում է դեկտեմբերի 29-ին, ժամը 17-ին:

Մրցույթին մասնակցելու հրավերը հրապարակված է Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ինտերնետային WEB կայքում (www.cba.am): Մրցույթին մասնակցելու հրավերը, ինչպես նաև լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար ցանկացողները կարող են դիմել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի գործերի կառավարչություն, հեռ. 56-04-41, ներքին՝ 18-40:

ԿՐ մամուլի ծառայություն

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ ԳՆԱՆՇԱՆ ՀԱՐՑԱՆ ՄԱՍԻՆ

«Պեռական գնումների գործակալություն» ՊՈՒԿ-ն (դասվիրատու) «ՊԳԳ-ԳՀԱՊՊԲ-05/36» ծանկագրով կազմակերպում է գնանշման հարցում՝ «Էներգետիկայի գիտահետազոտական ինստիտուտ» ՓԲԸ-ի կառուցման համար գույքի ձեռքբերման նպատակով: Հրավեր ստանալու համար անհրաժեշտ է 750 ՀՀ դրամ փոխանցել «ԲՏԱԻՆՎԵՍՏՔԱՆԿ», Հ/Հ 175004670790, «Գոհակ» ՍՊԸ-ին և սույն հայտարարության հրապարակման օրվան հաջորդող 8 աշխատանքային օրվա ընթացքում դիմել դասվիրատուին հետևյալ հասցեով՝ Բ. Երևան, Կոմիտասի թ., 54/բ, հեռ.՝ 28-93-25, Հ. Սարգսյանի 6:

Հրավերը անձին սրվում է անձը հաստատող փաստաթղթի, իսկ կազմակերպության անունից հանրես գալու դեպքում՝ նաև անձի լիազորությունները հավաստող համապատասխան փաստաթղթի հիման վրա: Հայտերը թիվ է ներկայացնել մինչև դրանք բացման թափը՝ սույն հայտարարության հրապարակվելու օրվան հաջորդող օրվանից հազված 10-րդ աշխատանքային օրվա ժամը 16.00-ը:

Լուսնական գործունեություն իրականացնող՝ «Ազգ օրաթեր» ՍՊԸ, Երևան, Հանրապետության 47: Պեռական գրանցման վկայականի համար՝ 02 Ա N 047261, տրանս՝ 17.02.00 թ.: Թողարկման թասասխանաճու, գլխ. խմբ. Յակոբ Անտիպան: Տպահանակ՝ 3000, ստուգարան է տպագրված՝ 25.11.2005, զինը՝ 100 դրամ, տպագրում է «Գինը» տպագրատուն: